Institutionen för socialvetenskap

Socionomprogrammet 210 hp

De äldre, vi andra och CoVid-19

- En kritisk diskursanalys om äldres framställan i media i samband med CoVid-19 rekommendationerna under perioden 16–22 mars 2020.

Jessica Häggkvist och Jenny Rosvall

Examensarbete i socialt arbete, 15 hp

SOC 63, VT20

Kandidatexamen

Handledare: Linda Jonsson

Examinator: Magnus Jegermalm

Abstract

Titel: De äldre, vi andra och CoVid-19 - En kritisk diskursanalys om äldres framställan i media i samband med CoVid-19 rekommendationerna under perioden 16–22 mars 2020.

Författare: Jessica Häggkvist & Jenny Rosvall

Handledare: Linda Jonsson

Sammanfattning:

När ett Coronavirus uppdagades i Kina fick det stor medial uppmärksamhet och den 11 mars 2020 klassade Världshälsoorganisationen virusspridningen som en pandemi. Förenta Nationerna slog i april 2020 larm om ett världsproblem som ökat kraftigt i samband med rekommendationerna till äldre personer i och med CoVid-19, nämligen åldersdiskriminering. Till följd av att mängden personer över 60 år ökar i hela världen och att världsbefolkningen år 2050 beräknas bestå av två miljarder människor 60 år och äldre, ställer det krav på världens länder att se till att ha en fungerande hälso- och sjukvård samt ett fungerande välfärdssystem.

Media besitter stor makt att genom den information som sprids påverka människors känslor och tankar, särskilt i oroliga tider. Syftet med denna uppsats är, att utifrån hur media skildrar rekommendationer i och med CoVid-19 för medborgare 70 år och äldre, undersöka om och i så fall hur medias diskurser präglas av ålderism. Vi har analyserat 29 stycken artiklar från Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Expressen som vi hämtat från tidningarnas elektroniska upplaga under perioden 16–22 mars 2020. Vi har studerat publicerad forskning samt tillgodogjort oss relevant litteratur för studiens syfte. Teorin och metoden utgörs av en kritisk diskursanalys och Norman Faircloughs tredimensionella analysmodell där vi med hjälp av verktygen modalitet, transitivitet och interdiskursivitet analyserat vårt material.

I materialet noterade vi tre diskursteman relaterat till människor som är 70 år och äldre gällande Folkhälsomyndighetens rekommendationer i och med CoVid-19. Den ena diskursen framställer ett "vi och dem", den andra beskriver personer 70 år och äldre som en belastning för sjukvården och i den tredje diskursen framställs "de äldre" som lydiga eller egoister, vilket synliggörs i mediala reaktioner och motreaktioner. Med hjälp av begreppet ålderism som ramverk för analysen har vi kunnat urskilja att diskursen i media innehåller ålderistiska framställningar av "de äldre". I socialt arbete kan stereotypa framställningar medföra att insatser fördelas ojämlikt och människor 70 år och äldre riskerar att ses som en homogen grupp.

Abstract

Titel: The elderly, the rest of us and CoVid-19 - A critical discourse analysis of the portrayal of older people in media due to the CoVid-19-recommendations during the period 16th –22nd of march 2020.

Authors: Jessica Häggkvist & Jenny Rosvall

Supervisor: Linda Jonsson

Summary:

When a coronavirus was discovered in China it got a great media attention, and on March 11, 2020 the World Health Organization classified the virus as a pendemic. In April, 2020 the United Nations raised an alarm about a world problem that has been seen to increase sharply in line with the recommendations from Folkhälsomyndigheten regarding older people and CoVid-19 – age discrimination, also known as ageism. As the number of people over the age of 60 increases worldwide, and the world population is estimated to consist of two billion people of 60 years and older in 2050, it requires the countries of the world to ensure that they have a functioning healthcare and welfare system.

The media has great power to influence people's feelings and thoughts through the information disseminated, especially in troubled times. The purpose of this essay is to, based on how the media portrays the recommendations of CoVid-19 for citizens 70 years and older, investigate whether and if so, how media discourses are characterized by ageism. We have analyzed 29 articles from Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet and Expressen which we retrieved from the newspaper's electronical edition during the period 16th-22nd of March 2020. We have studied previous reserach and relevant literature for the purpose of the study. The theory and method are a critical discourse analysis and Norman Fairclough's three-dimensional analysis model, where we with the help of the tools modality, trasitivity and interdiscursivity analyzed our material.

In the material we noted three themes of discourse related to people 70 years and older in the articles about the recommendations of CoVid-19. One discourse presents a "we and them", the second describes people 70 years and older as a burden on healthcare and in the third discourse the elderly are portrayed as obedient or selfish, which is made visible in medial reactions and counter-reactions. With the help of the concept of ageism as a framework for the analysis we were able to discern that the discourse in media contains age discriminating portrayals of the elderly. In the social work, stereotypical representations can mean that efforts distribute unequally and people 70 years and older are at risk of being seen as a homogeneous group.

Keywords: ageism, older people, elderly, mass media, discourse, Norman Fairclough, critical discourse analysis, CoVid-19, age discrimination, coronavirus

Förord

Under denna oroliga tid som CoVid-19 har inneburit har vi funnit en stor styrka hos varandra, där vi varvat hårt, ibland omöjligt, arbete med många skratt och peppat varandra framåt i denna lärorika resa. Vi vill rikta ett stort tack till vår handledare Linda Jonsson som hjälpt oss längs vägen med alla våra frågor, som stöttat oss, peppat oss och som svarat på våra oannonserade telefonsamtal. Vi vill även tacka Anna Carlstedt som hjälpt oss förstå diskursanalys och hur det används. Vi vill tacka Joel som stått ut med vårt babblande vid köksbordet samt framförallt ett enormt tack till varandra. Tack Jessica för att du varit min klippa i detta, har den disciplin du har och för att du alltid peppar och sätter ett leende på mina läppar. Tack Jenny för att du stått ut med mina break-downs vid köksbordet, för att du lyft mig, peppat mig och fått mig att skratta så tårarna sprutat.

Innehållsförteckning

1 Inledning 7

1.1 Bakgrund 7

1.2 Problemformulering 8

1.3 Syfte och frågeställningar 9

1.4 Förförståelse 9

1.5 Begreppsförklaringar 9

1.5.1 CoVid-19 10

1.5.2 Äldre 10

1.5.3 Ålderism 10

1.6 Disposition 10

1.7 Ansvarsfördelning 10

1. 8 Tidigare forskning 11

1.8.1 “Classic ageism” or “brutal economy”? Old age and older people in the Polish media. 11

1.8.2 Visibility patterns of gendered ageism in the media buzz: a study of the representation of gender and age over three decades 12

1.8.3 Compassionate Canadians and conflictual Americans? Portrayals of ageism in liberal and conservative media 13

1.8.4 Social Barriers to Effective Communication in Old Age 14

1.8.5 Towards a discourse shift in social gerontology: From successful aging to harmonious aging 14

1.9 Sammanfattning av tidigare forskning 15

1.10 Media 16

1.10.1 Medias påverkan 16

2 Kritisk diskursanalys och ålderism 17

2.1 Diskursanalys och kritisk diskursanalys 17

2.1.1 Diskursbegreppet 17

2.1.2 Diskursanalys 17

2.1.3 Kritisk diskursanalys 18

2.1.4 Faircloughs version av kritisk diskursanalys 18

2.1.5 Diskursanalys och socialkonstruktionism 19

2.2 Teori som ramverk för analysen 19

2.2.1 Ålderism 19

2.3 Sammanfattning av kapitel 2 21

3 Metod, urval och material 22

3.1 Litteratursökning 22
3.1.1 Tidigare forskning 22
3.1.2 Urval av medier 22
3.2 Bearbetning och kodning av materialet 23
3.3 Faircloughs tredimensionella metod för analys och analysverktyg 24
3.3.1 Tredimensionella analysmetoden 24
3.3.2 Transitivitet, modalitet och interdiskursivitet som textanalytiska verktyg 25
3.4 Tillämpning av metod 26
3.5 Avgränsningar 26
3.6 Reliabilitet, Validitet och generaliserbarhet 27
3.7 Forskningsetiska aspekter 27
3.8 Diskussion om vald metod 28
4 Analys och resultat av artiklarna 30
4.1 Analys av textdimensionen 30
4.1.1 Vi och dom 30
4.1.2 Belastning för sjukvården 33
4.1.3 Lydiga eller egoister?: Reaktioner och motreaktioner 35
4.2 Analys av den diskursiva praxisdimensionen 43
4.3 Analys av den sociala praxisdimensionen 45
5 Slutsatser 47
5.1 Vilka diskurser går att urskilja om människor 70 år och äldre i media gällande CoVid-19-rekommendationerna? 47
5.2 Finns det typiska karaktärsdrag som tillskrivs målgruppen i media? 49
5.3 På vilket sätt kan rådande diskurs ha inverkan på det sociala arbetet med äldre? 50
6 Diskussion 51
7 Begränsningar och förslag till vidare forskning 53
Referenslista 54
Bilagor 59

1 Inledning

Inledningens innehåll startar med en bakgrund till området vi valt att undersöka. Därefter presenterar vi vår problemformulering, syfte och frågeställningar. Vi redogör för vår förförståelse samt förklarar några av de begrepp som vi använder oss av. Dispositionen av uppsatsen presenteras följt av en beskrivning hur arbetsfördelningen sett ut. Sedan följer ett avsnitt om publicerad forskning inom området äldre, media och ålderism samt framgångsrikt åldrande. Inledningen avslutas med ett avsnitt om medias makt och påverkan.

1.1 Bakgrund

Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) kommer det att ske en dramatisk ökning av människor som är 60 år och äldre i världen och år 2050 så kommer världens befolkning bestå utav två miljarder människor som är över 60 år (www.who.int, 2020). Detta medföra att länder runt om i världen måste se till att det finns en fungerande hälso- och sjukvård samt ett fungerande välfärdssystem. Om människor i denna ålder har ett stödjande system och god hälsa, så finns ingen större skillnad i "den äldres" förmåga att kunna leva sitt liv som hen vill jämfört med en yngre person (ibid.). Problem som kan uppstå är när det finns diskurser där äldre människor beskrivs och framställs som sköra, beroende av andra eller som en ekonomisk belastning för samhället. I det läget behöver samhället agera för att motverka och synliggöra dessa ålderistiska framställningar då det annars riskerar leda till diskriminering, exempelvis via insatser i det sociala arbetet med äldre (ibid.).

När ett coronavirus uppdagades i Kina fick det stor medial uppmärksamhet. Det framgick tydligt att människor 70 år och äldre med underliggande sjukdomar drabbades allvarligast av viruset (www.krisinformation.se, 2020). Det fanns vid detta tillfälle ingen större oro över spridning utanför Kina men viruset spred sig och den 24 januari år 2020 så drabbades Sverige av sitt första fall av den sjukdom viruset orsakar - CoVid-19 (ibid.). WHO klassade CoVid-19 som en pandemi den 11 mars 2020 och det spreds en ökad oro i det svenska samhället (www.folkhalsomyndigheten.se, 2020). Tillgängliga studier kopplade till CoVid-19 hade visat på hög ålder som den främsta riskfaktorn för att bli allvarligt sjuk och Folkhälsomyndigheten i Sverige påtalade att åldern 70 plus och människor med underliggande sjukdomar såsom diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar, lungsjukdomar samt högt blodtryck tillhör en riskgrupp (www.folkhalsomyndigheten.se, 2020). Den 11 mars 2020 infördes de första restriktionerna i Sverige. Restriktionerna riktades till allmänheten via olika medier och bestod bland annat av umgängesbegränsningar och den 16 mars 2020 så kom rekommendationen att riskgrupper, bland annat människor 70 år och äldre, skulle undvika sociala sammankomster (www.folkhalsomyndigheten.se).

En positiv medial framställning av äldre människor kan innebära ett erkännande från samhället (Nilsson & Jönsson, 2009). Är framställan negativ kan det däremot riskera att påverka samhällets syn på äldre människor negativt, samt äldre människors syn på sig själv. En negativ bild av äldre kan bidra till att flertalet, som enligt kronologisk ålder tillhör kategorin, distanserar sig från att se sig själv

som äldre då de egenskaper gruppen tillskrivs är något man vill undvika (ibid.). I kvantitativa undersökningar så har det upprepade gånger visat sig att äldre människor är underrepresenterade när det gäller synlighet i medierna. Vid de tillfällen som äldre dock har presenterats i massmedierna så avbildas de som att de har eller är ett problem. De äldre individerna kopplas ihop med sjukdom, ensamhet och andra svårigheter. De framställs som en börda, inte bara för samhället utan även för samhällsekonomin (ibid.).

Förenta Nationerna (FN) har slagit larm om ett globalt problem som ökar kraftigt, nämligen åldersdiskriminering (www.un.org, 2020). Åldersdiskrimineringen har synliggjorts i och med de rekommendationer som utfärdats angående CoVid-19. Det som lyfts fram som extra anmärkningsvärt är en stigmatisering och stereotypifiering som drabbat människor från 70 år och en isolering till följd av rekommendationerna. Den samhälleliga diskursen hittills om CoVid-19 har enligt FN medfört en tro och tanke om att det bara är människor med hög ålder som drabbas av viruset. Diskrimineringen kan medföra en negativ påverkan hos äldre som utesluts ur den sociala gemenskapen (ibid.). FN lyfter fram att äldre, i och med CoVid-19, blivit väldigt synliggjorda men att deras röster och åsikter förbises och framför att regeringar runt om i världen därför måste se till att de berörda konsulteras i de politiska beslut som rör deras liv (ibid.).

I Sverige så finns det i dagsläget 1 525 319 stycken människor som är 70 år och äldre som påverkas av CoVid-19 rekommendationerna (www.scb.se). Hur denna grupp framställs, vilka som får komma till tals och vad som sägs i svensk media är därmed av stor vikt för att motverka en internaliserad ålderism.

1.2 Problemformulering

När sociologiska samtal förts om åldersdiskriminering så lyfts det fram att samhället är med och bidrar till att skapa sociala olikheter; äldre tillskrivs olika egenskaper och olika åldersindelningar tillskrivs olika mycket makt och status (Närvänen, 2009). De problem som uppstår med indelningen "de äldre" och "vi andra" är att det skapas en uteslutning där "de äldre" ses som annorlunda än "oss andra". Detta bidrar till en konkurrens om vilka som bör tilldelas makt och därmed tolkningsföreträde (ibid.). Den 16 mars 2020 bestämde Sveriges regering, efter rekommendation från Folkhälsomyndigheten att människor som var 70 år och äldre skulle undvika sociala sammankomster. Rekommendationen som avsåg människor 70 år och äldre utfärdades då studier visat att länderna som drabbats hårdast visade statistik om att flest dödsfall drabbat människor med hög ålder och med underliggande sjukdomar (www.folkhalsomyndigheten.se, 2020).

Genom att undersöka hur definitionen "de äldre" uppstår så kan vi även få syn på vilka egenskaper som utses som typiska för kategorin samt vad för slags konsekvenser dessa uttalade egenskaper kan få för "de äldre" individerna (Närvänen, 2009). Att kategorisera människor och tillskriva en grupp som homogen riskerar att inbegripas av stereotypifieringar och fördomar, vilket ifråga om ålder kan riskera att skapa, upprätthålla och normalisera en diskurs präglad av ålderism.

CoVid-19 drabbar alla i samhället och när människor känner osäkerhet eller rädsla uppstår ett större behov av att inhämta fakta och information, i synnerhet från media (Strömbäck, 2014). Medias förmåga att påverka människors känslor, tankar och världsbilder innebär således att media besitter stor makt (ibid.). I det krisläge som råder, då människor har ett extra behov av information och kunskap, är vi nyfikna på om den mediala diskursen präglas av ålderism samt vilka konsekvenser en sådan diskurs kan innebära för det sociala arbetet med äldre.

1.3 Syfte och frågeställningar

Vi vill, utifrån hur media skildrar rekommendationerna i och med CoVid-19 för medborgare 70 år och äldre, och de reaktioner som kom, undersöka om och i så fall hur medias diskurser präglas av ålderism under tidsperioden 16-22 mars 2020.

Våra frågeställningar är:

- Vilka diskurser går att urskilja om människor 70 år och äldre i media gällande CoVid-19-rekommendationerna?
- Finns det typiska karaktärsdrag som tillskrivs målgruppen i media?
- På vilket sätt kan rådande diskurs ha inverkan på det sociala arbetet med äldre?

1.4 Förförståelse

Det är sannolikt ingen i Sverige som undgått att både läsa och se på nyheterna om CoVid-19 samt de rekommendationer och restriktioner som utfärdats. Strax innan rekommendationerna som riktades till personer 70 år och äldre trädde i kraft, så kände vi en irritation över att vi såg många äldre som fortfarande rörde sig ute i samhället. De förstod väl att de var de som skulle drabbas hårdast om de blev sjuka av CoVid-19? Skulle de ta en massa platser inom sjukvården på grund av att de inte tog viruset och dess konsekvenser på allvar? När vi diskuterade om varför vi reagerade så starkt så insåg vi att en av aspekterna som påverkade oss var den mediala nyhetsrapporteringen om CoVid-19 som vi båda följde dagligen. Vi bestämde oss då för att detta skulle bli vår C-uppsats. Vi beslutade att vi skulle utföra en kritisk diskursanalys om hur rekommendationerna till människor 70 år och äldre framförts i medierna samt vilka mediala reaktioner som varit mest utmärkande. Vårt teoretiska ramverk i uppsatsen innefattas av ålderism och därför har vi kontinuerligt under arbetet pratat om vår förförståelse samt gått igenom materialet ett flertal gånger för att säkerställa att vi inte på något vis förvrängt det som står. Vi vill även lyfta att vi är medvetna om att vår studie är ett nedslag i den mediala rapporteringen under en pågående pandemi som det inte finns konkreta jämförelser med i modern tid.

1.5 Begreppsförklaringar

1.5.1 CoVid-19

I slutet av år 2019 så identifierades ett coronavirus i staden Wuhan i Kina. Smittans spridning ansågs ha skett från djur till människa på Wuhans marknad och visade sig spridas i snabb takt mellan människor. Internationella organet International Comittee on Taxonomy of Viruses (ICTV), vars uppgift är att namnge nya smittor, döpte detta nya virus till "severe acuterespiratory syndrome coronavirus 2" (SARS-coV-2), och WHO informerade att sjukdomen som viruset leder till ska benämnas CoVid-19 (talk.ictvonline.org). WHO klassade utbrottet som en pandemi den 11 mars år 2020 (www.folkhalsomyndigheten.se).

1.5.2 Äldre

Användningen av ordet äldre i vår uppsats kommer utgå från Folkhälsomyndighetens rekommendationer som riktade sig till människor 70 år och äldre.

1.5.3 Ålderism

Begreppet ålderism kan innefatta alla åldrar men i vår studie använder vi begreppet för att undersöka om artiklar i media omfattas av ålderism riktat till äldre. Med ålderism menas att det finns stereotypa föreställningar om en grupp människor som kan leda till diskriminering och i avsnitt 2.1.1 återfinns en bredare förklaring för begreppet.

1.6 Disposition

Dispositionen i vår uppsats är följande; kapitel ett ger läsaren en inledning där bakgrund, problemformulering, syfte och frågeställningar, förförståelse, tidigare forskning och medias påverkan presenteras. I kapitel två förklarar vi diskursanalys med fokus på Faircloughs version av kritisk diskursanalys och begreppet ålderism som teoretiskt ramverk för analysen. Kapitel tre består av metod, urval och material där vi presenterar tillvägagångssätt, bearbetning av materialet, Faircloughs tredimensionella analysmodell samt tillämpning och diskussion av metod. Avgränsningar, reliabilitet och validitet samt forskningsetiska aspekter presenteras även under kapitel tre. Kapitel fyra är vår analys som vi gör i tre olika dimensioner. I kapitel fem presenteras slutsatser där vi svarar på våra frågeställningar och kapitel sex utgörs av en diskussion kring våra fynd. Begränsningar presenteras i kapitel sju följt av referenslista samt bilagor.

1.7 Ansvarsfördelning

Vi har författat denna uppsats gemensamt och suttit tillsammans vid alla våra skrivtillfällen men har startat med att skriva enskilt i samråd med varandra i olika kapitel. När kapitlet varit färdigställt så har den andre gått igenom texten och vi har sedan haft en gemensam diskussion om vad som står, om det behövs tillägg eller om något behöver lyftas bort ur texten. Vi har diskuterat och kommit överens om vad vi anser vara viktigt att lyfta i uppsatsen samt tidigare forskning inom området. Då vi gick igenom vårat utvalda material så började Jessica att gå igenom Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter och Jenny läste Expressen och Aftonbladet. När vi plockat ut all text som berörde våra frågeställningar så

bytte vi tidningar med varandra för att säkerställa att inget hade missats. Vi kodade materialet tillsammans och hade ständigt en pågående diskussion med varandra under vårt gemensamma arbete.

1. 8 Tidigare forskning

Nedan presenteras publicerad nationell och internationell forskning inom området ålderism i media, äldre i media och framgångsrikt åldrande. Vetenskapliga artiklar om ålderism i media kompletterades med vetenskapliga artiklar om äldre i media och framgångsrikt åldrande för att motverka ett för snävt synsätt, samt en krönika av en forskare som presenteras i sammanfattningen för att bidra med en mer nyanserad bild av kunskapsläget. Hur vi hittat och sökt dessa presenteras närmare i metodavsnitt 3.1.1. Nedan ges en summering av de vetenskapliga artiklar vi valde ut av relevans för vår studie. Den första artikeln berör hur äldre framställts i polsk media. Vår andra artikel innehåller en analys av representationen av ålder och kön i svensk media. I den tredje artikeln så redogör vi för en sammanställning av en jämförelsestudie om diskurser i kanadensisk kontra amerikansk media. Den fjärde artikeln belyser att stereotypa föreställningar kan bidra till kommunikationsbrister, dels i media dels i kommunikationen som sker ansikte mot ansikte. Den femte, sista artikeln, presenterar en diskurs om åldrandet som framgångsrikt och/eller harmoniskt.

1.8.1 “Classic ageism” or “brutal economy”? Old age and older people in the Polish media.

Wilińska och Cedersund (2010) har undersökt diskurser i Polsk media i artiklar från 2004-2007 avseende äldre människor, som de applicerar till en bredare diskussion om politik inom äldreområdet. Diskursen tycks både reflektera och skapa attityder mot äldre personer, vilket i sin tur har konsekvenser för ålderspolitik. Författarna studerade fyra av det största veckotidningarna i Polen och identifierade olika genrer i diskurser om äldre. Tre olika områden ringades in där äldre tangerade mest; inom familj, åldrande och äldre i samhället samt äldre personer som marknadsresurs. I Polen är ‘äldre’ associerat med social exkludering, marginalisering och allmän socialekonomisk nedgradering och författarna menar att den största arenan där de sociala attityderna kommer till uttryck i är inom media (ibid.). I studien undersöks förekomsten av ålderism vilket förklaras som åldersdiskriminering som påverkar äldre personer på ett negativt sätt, där de omfattas av en rad negativa attityder såsom att de äldre anses oattraktiva, ointelligenta, mentalt inkompetenta och i termer av att vara en belastning. I deras analys har de identifierat en domän där äldre verkar beskrivas i positiv bemärkelse, vilket är när de fortsätter att jobba även om de uppnått ålder för pensionering. Då beskrivs de som “hjältar” eftersom de anses bidra till den ekonomiska tillväxten. Synen på de arbetsföra äldre tenderar att beskrivas som “respekterade” och “beundrade” till följd av att de inte anses belasta de sociala systemen med höga kostnader. I studien synliggörs diskurser som förstärker den negativa ålderuppfattningen, bland annat återges en beskrivning av ett samhälle där människor blir äldre och äldre som en naturkatastrof; som är oförutsägbar, farlig och utan möjlighet att stoppa. Diskursen i polsk media är framförallt byggd på stereotypa föreställningar av åldrande, och viktiga aspekter som mångfald samt komplexiteten av livet utelämnas från diskussionen (ibid.).

Det framgår i analysen att det inte är de äldre som skapat diskursen då den inbegrips av ett "dom" och inte ett "oss". Vem som dock representerar "oss" förblir relativt oklart (Wilińska & Cedersund, 2010). Diskurser i media om åldrande i Polen visar på diskursiva mönster som länkas till stereotypiska attityder, vilket synliggör en utmärkande ålderism som särskilt framträder i samtal om välfärden där de äldre beskrivs som en belastning. Det är inte den kronologiska åldern som är i fokus gällande diskursen om äldre, utan det handlar snarare om bestämda sociala konstruktioner som medför ett nedsättande sätt att prata om äldre. Detta bidrar till attityder som framställer äldre som en homogen grupp och tillskriver gruppen karaktäristiska egenskaper, en bild av ett positivt åldrande verkar förbises i diskussionen. Så länge de äldre fortsätter benämnas som "dom" finns det begränsat hopp avseende förbättringar av samhälleliga förutsättningar för åldrande. Om de äldre inte ges möjlighet att få komma till tals, ses möjligheterna av förändring för diskursordningen som begränsade och osannolika (ibid.)

1.8.2 Visibility patterns of gendered ageism in the media buzz: a study of the representation of gender and age over three decades

Edström (2018) har analyserat den samlade bilden av ålders- och könsrepresentation i media. Analysen görs i spridd media i Sverige såsom tidningar, TV och annonser under en dag, från tre olika decennier; 1994, 2004 och 2014. Artikeln presenterar en analys om såväl äldres representation i media som kön, där vi har valt att enbart presentera det delar som rör äldre av relevans för vår uppsats.

Fler människor blir äldre och också friskare runt om i världen och befolkningen över 65 år förväntas tredubblas till år 2050, vilket ses som en av de största globala samhälleliga utmaningarna enligt WHO (Edström, 2018). Kulturella föreställningar om åldrande återspeglas i media, som formar vår förståelse för de problem och de lösningar detta världsfenomen kommer förorsaka. Den mediala diskursen kan bidra till stereotypifieringar och diskrimineringar, men kan också utmana ett förlegat sätt att tala om ålder och åldrande. Det indikeras att Sverige är ett bra land att bli gammal i, men att vi inte får blunda för att Sverige var den sista medlemsstaten i EU som implementerade ålder som grund för diskriminering (ibid.). Ålder, liksom åldrande, är ett flytande koncept och media likväl som forskning om ålder i media verkar hänvisa till kronologisk ålder. Däremot är det värt att notera att ålderskategorin 60 plus blir mer och mer heterogen, dels då gruppen växer och utgör 25 procent av befolkningen samt dels baserat på de kumulativa fördelar respektive nackdelar som människor upplevt under sitt livslopp. En person kan bli sedd, priviligierad och ges en röst i en offentlig debatt medan en annan aldrig blivit sedd eller hörd i media (ibid.).

Negativa föreställningar om äldre och åldrande beskrivs ofta som ålderism, vilket inbegrips av fördomar, stereotypifieringar och diskriminering av äldre personer (Edström, 2018). När gerontologen Robert N. Butler myntade uttrycket 1969 var han inspirerad av Malcolm X och introducerade ett intersektionellt angreppssätt där han noterade att etnicitet, klass och ålder alla interagerar och

möjliggör en diskriminering av äldre människor. Sedan dess har ålderism dykt upp som ett eget forskningsfält i sig (ibid.).

Medias bild av åldrande är ofta kopplad till problem och försvagad hälsa, och även inom geriatrisk forskning har äldre framställts vara i riskzon att bli stereotypifierade. Det har skett en liten förbättring avseende synligheten av personer över 60 år i media från fyra procent till sex procent, vilket dock fortfarande inte är representativt då personer över 60 år utgjorde 25 procent av den svenska befolkningen 2014 (Edström, 2018). Studien indikerar att strukturer av synlighet beträffande ålder formas i media vilket i sin tur formar fördomar som leder till stereotypifieringar. Den stereotypa bild som presenteras om äldre tar ingen hänsyn till individuella egenskaper och bilden av äldre som en homogen grupp riskerar att bli befäst. Bristen på synlighet av det växande antalet äldre i befolkningen kan ses som ett demokratiskt underskott, då det begränsar den publika debatten samt vår kunskap om åldrande. Det kan också påverka de äldre själva då deras livserfarenheter och åsikter sällan delas eller hörs samt att det även kan tolkas som ett sätt att stereotypifiera i sig, då det signalerar att personer över 60 år som grupp är lägre värderade och deras åsikter inte spelar roll. Författaren menar att ansvaret för upprätthållandet av den stereotypa synen på personer över 60 år delvis bör tillskrivas media (ibid.).

1.8.3 Compassionate Canadians and conflictual Americans? Portrayals of ageism in liberal and conservative media

Studien av Marier och Revelli (2017) är en jämförelsestudie som bygger på tidigare forskning om hur äldre framställts i media. Författarna jämför hur diskusen ser ut i kanadensiska och amerikanska tidningar, för att synliggöra skillnader i diskursen avseende; den nya ålderdomen (tredje åldern), hur ålder framställts mellan generationer och om det finns ett slags medkännande för åldrande människor. De har även undersökt om det finns skillnader i medierna som kan vara avhängigt vilken politisk inriktning tidningarna har. Media har ett stort ansvar i demokratiska samhällen att lyfta fram information till samhällsmedborgarna och kan även påverka hur olika grupper i samhället framställs. En negativ framställning av grupper i samhället kan generera att medborgarna tar denna framställan som sanning vilket leder till att gruppen ses som förtjänt- eller oförtjänt av olika insatser (ibid.).

Tidigare forskning om äldres framställan i medierna har enligt Marier och Revelli (2017) visat på att äldre antingen är underrepresenterade eller att de lyfts fram som en börda. Däremot hänvisar de till att det finns ett flertal studier som påvisat att äldre porträtteras positivt, som friska och sexuellt aktiva människor. De studier som påvisat denna positiva porträttering har i sin tur skapat en debatt om vad som ska ses som positiv eller negativ porträttering, då den positiva porträtteringen av det lyckliga åldrandet där människan är frisk och sexuellt aktiv kan bidra till en polarisering. Författarna fann i sin studie en framträdande negativ framställan då 76 procent av deras material utgjordes av negativa skildringar. De kunde även urskilja slående skillnader mellan kanadensiska och amerikanska tidningar och lyfter fram att de amerikanska tidningarna var mer nedsättande och hade en hårdare diskurs när de skildrade äldre medborgare (ibid.). Det fanns en stor skillnad i diskursen om äldre då det gällde

tidningens politiska ståndpunkt. De konservativa medierna lyfte fram åldrande mellan generationer och att äldre vuxna framställdes som självviska och en börda för samhällsekonomin, då de äldre lät den yngre generationen stå för deras kostnader. Medier med liberal inriktning hade en mer medkännande skildring av äldre och porträtterade äldre som behövande, sköra och i behov av ett större skydd från regeringen. Författarna föreslår att vidare forskning bör innehålla en undersökning av vilket språk och vilken ton som används av olika nyhetsinstitutioner för att i slutändan påverka och förändra den rådande diskursen (ibid.).

1.8.4 Social Barriers to Effective Communication in Old Age

Sanecka (2014) har utfört en studie om hur stereotypa föreställningar om äldre kan påverka kommunikationen, antingen ansikte mot ansikte eller via olika massmedier. Författaren lyfter fram att det finns olika stereotypa föreställningar om äldre; negativa som innebär att de äldre ses som sjuka, hör dåligt och är långsamma eller positiva där de äldre ses som friska för sin ålder. Om den negativa föreställningen är rådande så har det visat sig att den som kommunicerar med den äldre pratar långsamt och är övertydlig med ord, nästan som om personen pratar med ett barn. När den yngre generationen pratar med äldre så talar de med en överdrivet vänlig ton och med ord som de tror att den äldre generationen förstår. Att prata med äldre på detta sätt påverkar den äldre generationen negativt, de äldre tappar tilltron på sin förmåga att kommunicera och därmed drar sig båda parterna undan fortsatta samtal med varandra (ibid.).

Sanecka (2014) skriver om den sociala barriären inom masskommunikation och redogör för internet som ett hinder för de äldres delaktighet. Ny teknologi samt detta nya sätt att kommunicera på har mestadels riktat sig till yngre- och medelålders personer och det finns få internetsidor som riktar sig till, eller är författade av, äldre. Hon har uppmärksammat stora skillnader mellan Polen, Kanada och USA och menar att de båda sistnämnda länderna har ett större utbud till målgruppen äldre. Inom massmedia finns det få texter som är skrivna av äldre vilket leder till att de äldres perspektiv på händelser saknas. En ökad ålder innebär inte att du vill sluta läsa eller få möjlighet att uttrycka din åsikt. Begränsningar inom internet, hur man pratar till de äldre och bristen på synlighet i media får en stor negativ påverkan på de äldres liv och författaren menar att en ändring av detta borde påbörjas snarast då befolkningen i världen trots allt blir äldre och lever längre (ibid.).

1.8.5 Towards a discourse shift in social gerontology: From successful aging to harmonious aging

Liang och Luo (2012) benämner i sin artikel en diskurs om äldre som ‘successful aging’, ett framgångsrikt åldrande. De menar att även om den anses kontroversiell så används och refereras det ofta till det framgångsrika åldrandet inom studier om åldrande. Diskursen har tillfört att inte enbart se på åldrande som ett förfall präglat av sjukdom utan presenterar en bild av ett upprätthållande av god fysik och kognitiva funktioner samt ett fortsatt engagemang i sociala sammanhang och aktiviteter. Författarna problematiserar diskursen och menar att den inbegrips av ålderistiska drag, då nyckelingredienser av ett framgångsrikt åldrande beskrivs innefatta att hålla sig ung och aktiv, där de

anser att ett normalt åldrande av kroppen förbises (ibid.). Konsekvenser av att se förbi aspekter som en naturligt åldrande kropp kan riskera att göra de äldre personerna mer mottagliga för självhat och självförnekande. Diskursen om ett framgångsrikt åldrande verkar i sig kämpa mot en stereotyp bild av åldrande som inbegrips av socialt tillbakadragande. Att det är utvecklat avhängt västerländska värderingar gör begreppet svårare att applicera på andra kulturer och författarna efterfrågar en diskursförändring som berör ett harmoniskt åldrande. Harmonin hänvisar till en balans baserat på skillnader istället för likheter och denna diskurs menar författarna syftar till att erkänna utmaningar och möjligheter av att åldras samt lindra spänningen mellan aktivitets- och disengagemangsteorier som ofta används inom äldreforskning (ibid.).

1.9 Sammanfattning av tidigare forskning

Publicerad forskning vi presenterat visar att äldre människor är underrepresenterade i massmedia, det är få gånger äldre människors röst får höras och forskningen visar att det hellre pratas om "dom" än med dom. Denna uppdelning mellan "vi" och "dom" bidrar till fördomar där "dom", i detta fall äldre människor, tillskrivs egenskaper som oftast ses som sämre (Edström, 2018). Medier har ett stort ansvar av framställningar om människor som är äldre och om medier accepterar en diskurs "om" äldre och endast tillåter andra människor uttala sig om målgruppen, så upprätthålls diskursen om att andra människor vet bättre än den äldre själv (Wilińska & Cedersund, 2010). De konsekvenser som följer då äldre människor framställs som sköra, bräckliga och sjuka är att den mediala bilden kan tolkas som sann (Marier & Revelli, 2017). Detta kan medföra att olika insatser i form av exempelvis stöd till äldre kan se olika ut beroende på om den äldre anses vara förtjänt av insatsen eller inte. Det finns tendenser till en positiv framställan av äldre enligt forskning; att de är friska, sexuellt aktiva och fortfarande arbetar även om de uppnått ålder för pensionering (Wilińska & Cedersund, 2010; Marier & Revelli, 2017). Positiva tendenser finns även i den diskurs som framställer ett framgångsrikt åldrande samt i bidrag till en diskurs som beskriver ett harmoniskt åldrande, som syftar till att lindra spänningen mellan olika socialgerontologiska teorier som aktivitets- och disengagemangsteori och lyfta skillnader snarare än likheter inom åldersgruppen (Liang & Luo, 2012). Den positiva framställan kan dock ses som en stereotypifiering i sig, eftersom det kan medföra en polarisering där du endast kan ses som en "bra äldre" om du tillför samhället något eller håller dig fysiskt aktiv (Liang & Luo, 2012; Marier & Revelli, 2017).

En ökad kronologisk ålder är inte samstämt med att vilja sluta läsa eller sluta uttrycka sina åsikter (Sanecka, 2014) och trots en underrepresentation av äldre i media, så förklarar Edström (2017) i tidningen äldreomsorg att det finns tendenser till en mer positiv framställan. Hon lyfter fram Amelia Adamos tidning M magasin som exempel då tidningen främst riktar sig till människor som är 50 plus. Edström lyfter även fram nätverksbaserade initiativ såsom Nyfiken grå och News 55 som har som utgångspunkt att synliggöra äldre människor. Trots detta anser Edström att det fortfarande är en brist

på äldres medverkan i media och att den mediala bilden präglas av ålderism (www.tidningenaldreomsorg.se, 2017).

1.10 Media

Media används som en informationskälla där människor kan hämta kunskap om vad som sker i världen och innehållet som publiceras påverkar människors känslor, tankar och världsbild (Strömbäck, 2014). Den media som används i denna uppsats är tryckta elektroniska tidningsupplagor. Detta medför att vi inte tagit hänsyn till annan medial rapportering som sociala medier där språket och diskurser kan ha sett annorlunda ut samt att läsaren själv kan filtrera och påverka sin inhämtning av kunskap, där denna filtrering kan stärka egna uppfattningar. Nedan följer ett avsnitt där vi förklarar media och dess makt att påverka samhällsmedborgarna.

1.10.1 Medias påverkan

Media besitter stor makt över det svenska samhället på så vis att de styr över innehållet samt vilka som ska ges plats i tidningen (Strömbäck, 2014). Den politiska kommunikationen kan ses som ett socialt system som inbegriper olika sociala aktörer. Det sociala systemet blir till en helhet där olika aktörer är beroende och påverkas av varandra (ibid.). Systemens aktörer är politiker, media, institutioner inom politiken samt samhällets medborgare (ibid). Beroendet blir till ett utbyte där politikerna är beroende av media för att kunna nå ut med sina åsikter till allmänheten och media är i sin tur beroende av politikerna för att kunna publicera nyheter (ibid.).

Samhällets medborgare är i beroendeställning till media då det är därifrån de inhämtar information om vad som händer i världen och media behöver i sin tur medborgarna för att kunna sälja tidningar eller prenumerationer (Strömbäck, 2014). Forskning har visat att det som är högt värderat av medierna är material som innehåller en slags konflikt och ju mer marknadsorienterad media är desto större är medias beroende av att försöka få medborgarnas intresse (ibid.). Inom forskningen har det framförts olika modeller som kan ge förklaringar på i vilken grad människan är mottaglig för det som skrivs i media. En av dessa förklaringar som är av stor relevans för våran uppsats är behovet av en orientering (ibid.). Med detta menas att den grad av relevans och osäkerhet som människor känner inför nyheten som media publicerar påverkar människans mottaglighet. Om människor känner att det som skrivs om rör dem själva och om de känner osäkerhet inför ämnet, så behöver de söka mer information vilket genererar ett stort orienteringsbehov (ibid.). Detta leder till en större uppmärksamhet för händelsen eller nyheten och bidrar till en större påverkan från medierna (ibid.). I samband med att CoVid-19 är en pandemi och allt fler dödsfall sker så blir utfallet att människor intresserar sig extra mycket för det som skrivs i media. Detta virus drabbar alla och det väcks därav ett stort intresse för nyheter om virusets framfart samt uppdateringar från olika myndigheter som exempelvis Folkhälsomyndigheten.

2 Kritisk diskursanalys och ålderism

I kommande kapitel ger vi en förklaring till diskursbegreppet, ger en beskrivning om diskursanalys samt förklaring för kritisk diskursanalys med fokus på Faircloghs kritiska diskursanalys som teori. Det följs av en redogörelse för diskursanalysens koppling till socialkonstruktionism Vi ger även en beskrivning av ålderism som är det begrepp vi använt oss av för att analysera vår empiri, vilket vi beskriver som ett teoretiskt ramverk. Avslutningsvis återfinns en sammanfattning av kapitlet.

2.1 Diskursanalys och kritisk diskursanalys

2.1.1 Diskursbegreppet

Begreppet diskurs har ingen entydig bestämmelse och det råder ingen enighet om vad definitionen av begreppet är. Begreppets innehåll har exempelvis förklarats olika i vetenskapliga artiklar, vilket medför att begreppet kan upplevas som oklart. Antingen har begreppet använts diffust eller väldigt precist, och även getts skilda betydelser beroende på vilket sammanhang det används i. Det som dock är tydligt med diskursbegreppet är att det oftast inbegriper en idé om hur språket är konstruerat och strukturerat och detta kan se olika ut beroende på vilket socialt verksamhetsfält som avses (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Exempelvis talar man om "politisk diskurs" eller "medicinsk diskurs" och olika positioner försöker tilldela begreppet sina definitioner, en definition är att diskurs är "ett bestämt sätt att tala om och förstå världen" (ibid., s 7).

Man kan också säga att diskurs är den dominerande uppfattningen inom en viss sektor, den rådande uppfattning om vad som är rätt just nu. Ibland finns en så kallad hegemoni vilket innebär att det finns en samstämmighet inom diskursen, men ibland kan olika diskurser inom samma område krocka med varandra. Ofta bildas då en kamp mellan diskurserna för att kunna "låsa" diskursen, med syftet att uppnå denna hegemoni (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

En särskild diskurs om en företeelse kan också utgöra en slags konstituerande referensram då den påverkar allmänhetens syn på detta och inom den kritiska diskursanalysen menar man att språket har en självklar maktroll. Denna version av diskursanalys inbegrips av inflytanden från filosofen Michael Foucault. Han menade att beroende på hur vi genom språket beskriver eller förklarar ett visst fenomen, så leder det till att vårt synsätt och vår förståelse för fenomenet påverkas (Bryman, 2011).

2.1.2 Diskursanalys

Diskursanalys beskrivs som ett sätt att studera och förstå språkbruk och vilka effekter diskursen har på människor, relationer och samhälle. Diskursanalys är dels ett teoretiskt perspektiv dels en metod; där språkets mening analyseras och där man inom diskursanalysen ser språket som en handling som vidare påverkar hur vi upplever, ser, tänker, och handlar. Analysen är viktig för att komma förbi språkets deskriptiva roll och komma närmare en förståelse för vilken betydelse språket har. Dels för hur vi människor upplever saker och dels för varför människor agerar mot varandra på olika sätt (Svensson, 2019).

Fokuset inom diskursanalysen är just språkbruket, och dess användning och påverkan på samhället, vilket gör att det inte är vilka texter som helst som är av intresse för analys. Då diskursanalysens primära syfte är att skapa sig en förståelse för samhället genom den språkliga interaktionen är särskilt det som benämns som sociala texter av intresse. Ett exempel är nyhetsartiklar, som individer och grupper gemensamt tar del av och som har en viktig funktion i att förena människor och samhällen och påverka deras sätt för hur de uppfattar världen. Svensson (2019) nämner "mediemakten" som förstås vid att de språkbruk och de beskrivningar och handlingar språket är avhängigt bidrar till hur människor tolkar och just förstår världen. Kontrolleras och bestäms bilder av hur samhället ska tolkas av läsaren, så kan vi se ett exempel på maktutövande. Människors känslor, rädslor och tankar kan påverkas, beroende på vilken diskurs och bild som används, dominerar och framställs i media (Svensson, 2019). Med hjälp av diskursanalysen kan man urskilja hur en nyhet exempelvis redovisas och med hjälp av den kritiska diskursanalysen kan man även få syn på vilka diskurser och vilka synsätt som råder och dominerar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

2.1.3 Kritisk diskursanalys

Kritisk diskursanalys inrymmer inblickar i språkvetenskap och dess analys av text på mikronivå med större sociologiskt präglade insikter från diskursteori, foucaultiansk diskursanalys och även marxistisk teori. Den kritiska förhållningen kommer från att undersökningen av språket handlar om att urskilja vilken roll språket har i skapandet och återskapandet av makt, orättvisor och ojämlikheter inom samhället (Svensson, 2019). Syftet är att urskilja och analysera anade exempel på förtryck och oberättigade maktförhållanden. Målet med den kritiska diskursanalysen är att bidra med samhällsförändring från invanda föreställningar och maktförtryck genom att exponera rådande dominerade diskurser för analys (ibid.).

2.1.4 Faircloughs version av kritisk diskursanalys

Norman Fairclough har utvecklat en version av kritisk diskursanalys där han menar att diskursen borde förstås på två olika sätt; å ena sidan som en produktiv social praktik där språket förstås som bidragande faktor till att skapa den sociala världen. Om språket förstås som producerande av exempelvis kunskapssystem, relationer och identiteter så kan den kritiska diskursanalysen bidra med reflektion kring hur språket bidrar till konstruktion av vissa delar i samhället och genom det nå en eventuell samhällsförändring. Å andra sidan kan diskursen förstås som ett avgränsat sätt att beskriva och tala om en viss företeelse. Diskursen består enligt denna definition av en samling uppfattningar, begrepp och kategorier som fått stort genombrott under en viss tidsperiod och härleder politiska och materiella effekter för vissa grupper eller individer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000; Svensson, 2019).

I den kritiska diskursanalysen är relationen och spelet det centrala; mellan det faktiska språket på mikronivå och maktutövningen i samhället. Antagandet är att vardagens språkbruk ses som en ideologi, där tankar och kunskap ses som vidmakthållande av maktrelationer i samhället. Ideologin

måste komma till uttryck i konkreta praktiker och flyter inte runt som en osynlig verkande faktor. Fairclough menar att språkbruk är just en sådan konkret praktik, och att ideologin handlar i det dolda, vilket gör att vi inte är medvetna om och när vi utsätts för denna ideologi, som i sin tur gör den så effektiv i att reproducera och vidmakthålla maktstrukturer. Genom en normalisering kommer ideologins föreställningar i uttryck, och det uppfattas som en norm eller oskriven regel, vilket gör att avvikelser från denna norm ter sig som abnormt. Uppgiften som den kritiska diskursanalysen har, är att avslöja rådande språkbruks dolda ideologi för att kunna synliggöra normer, maktförhållanden och samhälleliga spänningar (Svensson, 2019). Fairclough använder sig av en tredimensionell analysmodell som vi kommer beskriva i avsnitt 3.3.

2.1.5 Diskursanalys och socialkonstruktionism

Winther Jørgensen och Phillips (2000) menar att det finns en socialkonstruktionistisk grund i alla metoder av diskursanalys. Författarna hänvisar till Viven Burr som menar att ett av många socialkonstruktionistiska angreppssätt är just diskursanalys och författarna redogör för Burr´s fyra premisser som sammanlänkar socialkonstruktionismen med den diskursiva arenan;

Den första premissen handlar om att vår kunskap inte kan ses som en allmängiltig sanning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Den andra premissen handlar om att vi genomsyras av ett kulturellt och historiskt sätt att se på världen och vår syn och kunskap om världen kunnat vara annorlunda, samt att vår syn kan förändras över tid (ibid.). Tredje premissen handlar om att vår kunskap (om världen) produceras och bibehålls genom sociala flöden. Kunskapen skapas genom en social växelverkan där diskussion förs om vad som kan ses som sant och falskt och där ömsesidiga sanningar byggs upp (ibid.). Fjärde premissen handlar om att i ett bestämt sätt att se på världen blir vissa sociala handlingar normaliserade och andra helt uteslutna (ibid.)

Då diskursanalys har en socialkonstruktivistisk tanke är målet med diskursanalys inte att förklara hur saker ligger till eller förklara vad personer menar (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Språket är en konstruktion och genom språket kan vi undersöka hur olika begrepp och olika diskurser är skapande med målet att förstå och kunna förklara segment av verkligheten (ibid.).

Vi är medvetna om den socialkonstruktivistiska tanken inom ramen för diskursanalys, men vi har i vår uppsats valt att inte utgå från en socialkonstruktivistisk teori, utan väljer att fördjupa oss inom begreppet ålderism, som även innefattas av en socialkonstruktionistisk tanke. Språket är socialt konstruerat och därmed är det är av vikt att återge de premisser som länkar samman diskursanalysen med socialkonstruktionismen.

2.2 Teori som ramverk för analysen

2.2.1 Ålderism

Begreppet ålderism definierades av Robert Butler under 60-talet och kom inte att användas i Sverige förrän under senare delen av 90-talet (Jönsson & Harnett, 2015). Ålderism innebär att människor vid upprepade tillfällen stereotypifieras samt diskrimineras på grund av ålder. De ses som avvikande med

ett annat behov än den yngre generationen och ses därmed som sämre. Detta bidrar till ett "vi" och "de andra" och är en bidragande orsak till åldersdiskriminering (ibid.).

Begreppet kan användas i alla ålderskategorier men vi kommer att använda det för att synliggöra fördomar, föreställningar samt kategoriseringar som avser äldre (Jönsson & Harnett, 2015). Inom socialgerontologin så anser de flesta forskare att begreppet bidrar till att ringa in hur åldersrelationer ser ut i den samhälleliga kontexten men det finns dock motstånd till begreppet (Nilsson, 2008). Författaren lyfter fram Birgitta Odén som hänvisat till att det finns få rapporter om äldre i Sverige där de påvisats att de upplever en diskriminering till följd av ålder. Detta har andra forskare reagerat på då de menar att ålderism är så internaliserat att inte ens de äldre själva märker att det pågår (ibid.). Ålderism har en samhörighet med attitydbegreppet då attityder delas in i tre element; den affektiva, den kognitiva och beteendet (Andersson, 2013). Dessa tre kategorier framställs som fördomar (affekten), stereotypifiering (kognitioner) samt diskriminering (beteendet). Ålderism består av samma element och för att begreppet ålderism helt ska täckas så ska diskussionen inrymma alla de tre delarna (ibid.). Då det gäller fördomar som avser äldre människor är det avhängigt hur den äldres hälsa uppfattas. Om den äldre anses vara pigg och frisk trots åldern så är attityderna oftast mer positiva än tvärt om. Många av de fördomar som finns mot äldre är så integrerade i samhället att det inte reflekteras över det. Denna integrering medför att fördomarna uppstår omedvetet och ibland utan uppsåt (ibid.).

Stereotypifiering innebär att de kognitiva strukturerna lagrar åsikter och vilka förväntningar man har på grupper i samhället (Andersson, 2013). De problem som uppstår genom att stereotypifiera är att en hel grupp människor tillskrivs samma egenskaper och ingen hänsyn tas till individers egna förmågor (ibid.). Om en stereotyp har etablerats så blir det svårt att ändra på sina åsikter och om motsatta egenskaper synliggörs så kan dessa istället tolkas som undantag. När fördomar och stereotypifieringar har blivit institionaliserade av vana (implicit) eller av regler och lagar (explicit) så kan det leda till en åldersdiskriminering (ibid.).

Det finns tillfällen då kategoriseringar är nödvändiga och rent av praktiska, men man bör vara vaksam på förenklingar vid en kategorisering (Andersson, 2009). Förenklingar kan medföra att en grupp människor skiljs ut från resterande och leder till att de ses som sämre eller avvikande (ibid.). Ofta används en kronologisk åldersindelning av äldre vilket å ena sidan ses som praktiskt men å andra sidan kan medföra ett alltför fyrkantigt tänkande om de individer som befinner sig inom åldersindelningen (ibid.). För att råda bot på de snäva åldersindelningarna så har det under senare tid skapats indelningar via den tredje samt fjärde åldern. Den tredje åldern ses som en tid för självförverkligande där individen är kapabel att ta hand om sig själv medans fjärde åldern medför en tid av skröplighet och ett beroende av andra (ibid.).

Bilden av äldre människor som sköra och sjuka har under lång tid försökt bekämpats från äldreorganisationer, lobbyverksamheter och olika äldreforskare (Andersson, 2009). Forskarna vill introducera en bild av äldre som resursstarka och aktiva som medför en mer positiv framställan av

äldre människor. De problem som Andersson lyfter fram med denna positiva framställan är att den positiva bilden om äldre då endast uppnås om kriterierna är uppnådda och den äldre ses som pigg och aktiv. Eländesbilden av äldre är en bidragande orsak till ålderism, trots detta bör man inte tillskriva en slags förskönande bild av hälsan hos en äldre människa då detta kan medföra andra negativa konsekvenser som exempelvis ett mindre stöd av ekonomiska resurser inom vård och omsorg som avser äldre (ibid.).

2.3 Sammanfattning av kapitel 2

Diskursanalys är ett teoretiskt perspektiv samt en metod där man analyserar språket. Språket ses som en handling som påverkar våra känslor, tankar och agerande. För att komma förbi den deskriptiva roll som språket har så är det viktigt att analysera för att kunna få en bättre förståelse för språkets betydelse (Svensson, 2019). I den kritiska diskursanalysen läggs fokus på att synliggöra maktordningar i samhället genom att analysera dominerande diskursordningar och hur de anses som föränderliga. Faircloughs kritiska diskursanalys innefattar en tredimensionell analys där text, diskursiv praktik och social praktik analyseras, både separat och i förhållande till varandra.

Begreppet ålderism belyser på vilket sätt ålder kan innebära begränsningar men även möjligheter för människor då stereotypa föreställningar kan ge upphov till ett “vi” och “dom andra” tänk (Jönsson & Harnett, 2015). Att separera sig från en grupp på detta sätt kan medföra att man ser “dom andra” som sämre, detta kan ske implicit eller explicit och kan bidra till internaliserad ålderism (Andersson, 2013).

3 Metod, urval och material

Vi har använt Faircloughs kritiska diskursanalys som metod. Vi beskriver nedan hur vi gått tillväga för att samla in vår empiri. Vilket följs av en förklaring för Faircloughs tredimensionella metod som vi använt för analys av empirin.

3.1 Litteratursökning

3.1.1 Tidigare forskning

Vi valde att genomföra sökningar om tidigare forskning genom databasen Academic Search Complete. De sökblock vi använde för att hitta det som var mest relevant gällande vår studie var orden; ”older people”, “massmedia”, “Discoursetheory”, “ageism”, “massmedia and older people”, “older people in massmedia”, “successful aging”, “healthy aging” “happy aging” “ old age” och “successful aging and discourse”.

Genom att söka med dessa ord i olika kombinationer så fann vi att sökorden older people och massmedia, ageism och massmedia samt successful aging och discourse gav oss flest relevanta artiklar. Vi avgränsade ytterligare genom att endast ha med artiklar som var engelskspråkiga och externt granskade och publicerade i vetenskapliga tidskrifter vilket resulterade i ett slutresultat av tio vetenskapliga artiklar via sökorden ageism och massmedia och 22 via sökorden older people och massmedia. Via sökorden successful aging, discourse och old age fann vi 19 artiklar. Våra utvalda artiklar är efter en avgränsning från år 2000 fram tills nu. För att kunna välja ut vetenskapliga artiklar med relevans för vår studie så läste vi igenom artiklarnas abstract som därefter resulterade i de fem artiklar vi återgett under avsnitt 1.8.

3.1.2 Urval av medier

Vi har utfört ett målinriktat urval som innebär att urvalet inte är slumpmässigt utan strategiskt av relevans för studiens syfte (Bryman, 2011). I det nedslag som blir resultatet ses det fördelaktigt att få fram mått av variation, vi har därför valt ut fyra av det tidningar med störst räckvidd i Sverige (ibid.; Kantar Sifo, 2019).

Vi har valt att undersöka tidningarna; Dagens Nyheter (DN), Svenska Dagbladet (SvD), Aftonbladet och Expressen. Vi beslutade att utgå från den tryckta digitala papperstidningen vilket medför att vi kan ha missat snabba uppdateringar som ofta sker i den digitala tidningen. Detta kan även medföra att diskursen kan ha sett annorlunda ut där än i vårat material. För att få tillgång till SvD och Aftonbladet så använde vi Pressreader, för Expressen och DN fick vi skapa gratiskonton för att komma åt den digitala papperstidningen. Expressen och Aftonbladet representerar kvällspress och SvD och DN representerar dagspress. De skillnader som kan vara mellan dagspress och kvällspress är att nyheterna brukar skilja sig åt (Palmer, 2002). Skvallernyheter som förekommer i kvällspress skulle ha svårt att passera de kriterier som krävs för att komma med som nyhet i dagspress (ibid.). Hur händelser rapporteras, vilka som rapporteras och tyngdpunkten på vad som är av vikt är de största väsentliga skillnaderna (ibid.).

Vårt material består av sammanlagt 28 stycken elektroniska tidningsupplagor som vi laddat ner, från perioden 16–22 mars 2020. Artiklarna är hämtade från två dagstidningar; Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet samt två kvällstidningar; Aftonbladet och Expressen.

- *Dagens Nyheter* är en rikstäckande morgontidning som ges ut i hela landet, men har inriktning mot Stockholm och grundades 1864. Tidningen tillhör Bonnierkoncernen sedan 1909 och tillskrivs som oberoende liberal. Räckvidden för tidningen år 2019 var 520 000 personer per genomsnittlig vecka (Kantar Sifo, 2019).
- *Svenska Dagbladet* grundandes 1884 och ägs av Schibsted som är en norsk förslagskoncern. Tidningen är en svensk morgontidning och tidningens ledarsida betecknas som obunden moderat. Räckvidden för tidningen år 2019 var 302 000 personer per genomsnittlig vecka. (Kantar Sifo, 2019)
- *Aftonbladet* grundades 1830 och är en svensk kvälls- och nättidning. Landsorganisationen i Sverige (LO) har 9 procent av aktierna medan Schibsted äger resterande 91 procent. Tidningen betecknas som obunden socialdemokratisk. Räckvidden för tidningen år 2019 var 457 000 personer per genomsnittlig vecka. (Kantar Sifo, 2019).
- *Expressen* grundades 1944 och betecknas som obunden liberal. Tidningen är en svensk kvällstidning och tillhör Bonnierkoncernen. Räckvidden för tidningen år 2019 var 426 000 personer per genomsnittlig vecka, men då redovisas siffrorna avseende paketet: Expressen, Kvällsposten och Göteborgs-Tidningen, vilket ger en någorlunda missvisande bild då vi enbart hämtat artiklar från Expressens trycka e-tidning men ger ändå en rättvis fingervisning. (Kantar Sifo, 2019).

3.2 Bearbetning och kodning av materialet

Vi läste igenom alla tidningar från början till slut samt tillhörande bilagor och valde ut all text som berörde människor över 70 år och CoVid-19. De ord vi letade efter var corona, CoVid-19, äldre, personer 70 år och äldre, rekommendationer och restriktioner. Den ena läste Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter och den andra läste Aftonbladet och Expressen, när vi plockat ut relevanta artiklar bytte vi tidningar för att säkerställa att ingenting missats.

Detta genererade ett utslag på 144 artiklar:

- SvD: 40 artiklar
- DN 45 artiklar
- Expressen 25 artiklar
- Aftonbladet 34 artiklar.

Därefter granskade vi artiklarna för att se vad som besvarade våra frågeställningar och om det fanns ord och diskurser som var återkommande i artiklarna. Då vi fann upprepade ord i artiklarna så

färgkodade vi vårt material individuellt, som vi därefter jämförde för att se om båda kommit fram till samma resultat. Vi urskilde tre olika återkommande diskurser och sorterade därefter artiklar som berörde dessa. Detta genererade i ett utslag av 60 artiklar. För att avgränsa oss ytterligare på grund av platsbrist och avhängt studiens omfång, så valdes de artiklar ut som gav en representativ bild av den mediala diskursen under den vecka vi undersökt. Detta resulterade i 29 artiklar som analyserades, inklusive ledare och krönikor:

- Aftonbladet: 9 stycken
- Expressen: 6 stycken
- Svenska Dagbladet 7 stycken
- Dagens Nyheter 7 stycken

Alla artiklar inklusive ledare och krönikor är hämtade ur den tryckta papperstidningen i e-format under tidsperioden 16–22 mars 2020.

De tre återkommande diskurserna i empirin tematiserades enligt följande teman:

- Vi och dom
- Belastning för sjukvården
- Lydiga eller egoister; Reaktioner och motreaktioner

3.3 Faircloughs tredimensionella metod för analys och analysverktyg

Vi har i analysen av vår empiri använt Faircloughs tredimensionella metod för analys samt tre textanalytiska verktyg; transitivitet, modalitet och interdiskursivitet som vi redogör för nedan.

3.3.1 Tredimensionella analysmetoden

Den version av kritisk diskursanalys som Fairclough utvecklat inbegrips av en modell där språket beskrivs i termer av tre nivåer eller dimensioner;

- Text
- Diskursiv praktik
- Sociokulturell praktik

Den första nivån fokuserar på texten*;* där textens och språkets uppbyggnad, terminologi, meningsbyggnad och satslära undersöks. Två grammatiska element som Fairclough använder sig av är begreppen modalitet och transitivitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Modalitet och transitivitet kommer att presenteras i avsnitt 3.3.2.

Den andra nivån utreder framställningen, konsumeringen samt spridningen av texten som studeras och betecknas diskursiv praktik. Flödet av hur texter konstrueras och sprids undersöks samt ett försök att förstå textens interdiskursivitet, hur textens diskurs förhåller sig till andra diskurser. Inom den

andra nivån går diskursanalysen ut på att förstå hur texten uppfattas av läsaren samt hur texten praktiskt kan användas för att exempelvis genomföra en organisationsförändring (Svensson, 2019).

På den tredje nivån som benämns sociokulturell praktik, går det att urskilja diskursanalysens särskilda intresse av ideologikritik och maktrelationer då texten analyseras i en större kontext, som exempelvis med bakgrund mot de generella ideologiska flödena. Genom att analysera texten både på mikro- och makronivå kan den kritiska diskursanalysen bidra med att ge kännedom av maktspänningar och förtryck, och synliggöra dessa (Svensson, 2019).

3.3.2 Transitivitet, modalitet och interdiskursivitet som textanalytiska verktyg

Fairclough menar att en text inbegrips av olika egenskaper och att dessa kan analyseras med hjälp av olika textanalytiska verktyg. I vår analys har vi valt att förhålla oss till tre utav dessa verktyg som beskrivs nedan. Transitivitet och modalitet kommer användas i analysen av textdimensionen och interdiskursivitet i analysen av den diskursiva praxisdimensionen. (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Transitivitet innebär en granskning för hur händelser och processer knyts samman med subjekt och objekt. Det intressanta är att undersöka de ideologiska konsekvenser som olika former av framställning kan ha. Exempelvis kan en händelse presenteras utan en berörd agent: “50 statsepidemiologer avskedades igår”, vilket innebär en passiv användning och ett utelämnande av agent. Att statsepidemiologerna blivit avskedade verkar vara någonting som bara hänt, utan en agent som kan tillskrivas ansvar för händelsen och fokuset ligger på effekten snarare än på handlingar och förloppet som ledde fram till dem (Winter Jørgensen & Phillips, 2010; Svensson, 2019).

Modalitet betyder “sätt” och ser till att analysera talarens grad av instämmande i ett uttalande. För att fastställa uttalandets modalitet kan man “mäta” uttalandet i grad av affinitet. Talaren länkas till sitt uttalande på olika sätt där man undersöker hur producenten av texten framställer eller utgår från påståendena som sanning och fakta. Satsen “alla över 70 år kommer dö” har exempelvis en hög affinitet och framstår som sanning. Medan satsen “människor över 70 år löper en större risk att dö” uttrycker en större grad av osäkerhet vilket ger påståendet en lägre affinitet, och mottagaren av texten möjliggörs en egen tolkning. Konsekvenser för diskursens konstruktion av kunskapssystem och sociala relationer är avhängigt vilken modalitet som väljs (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Tillåtelse är en typ av modalitet och ett sätt att skapa sociala relationer på ett bestämt sätt, där mottagaren ges lov av talaren att göra på ett eller annat sätt. Man skiljer på tre olika modaliteter; subjektiv, objektiv samt kategorisk modalitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Subjektiv modalitet är när uttalandet knyter an till ett subjekt, exempelvis “jag tror att alla människor över 70 år löper större risk att dö” och objektiv modalitet är när subjektet utelämnas från påståendet. Kategorisk modalitet är när något läggs fram som en obestridlig självklarhet; “alla över 70 år löper stor risk att dö” (ibid.). Olika diskurser inbegrips av olika typer av modalitet och massmedia är ett exempel där tolkningar ofta presenteras som fakta, genom att använda subjektiva snarare än objektiva modaliteter

samt genom kategoriska modaliteter. De kategoriska modaliteterna används inom media för att gynna och spegla deras makt (ibid.).

Fairclough tar i analysen av de konkreta texterna utgångspunkt i lingvistiken där vilka diskurser texterna bygger på synliggörs. Detta kallas interdiskursivitet och är den artikulering som sker mellan och inom olika diskursordningar. Skiljelinjen både mellan olika diskursordningar och inom diskursordningen är föränderliga via nya typer av artikulering av olika diskurser. De diskursiva praktiker där diskurser blandas på redan vedertagna diskurser ger en indikation på ett bibehållande av den diskursordning som är dominerande, vilket även upprätthåller den rådande sociala ordningen. De kreativa diskursiva praktiker där olika typer av diskurser mixas på ett nytt och mångsidigt sätt är en indikation och ett incitament på diskursiva och sociokulturella förändringar (Winther Jørgensen & Philipps, 2000).

3.4 Tillämpning av metod

Vi har valt att använda oss av kritisk diskursanalys då vårt syfte är att se förbi textens deskriptiva roll och komma närmare en förståelse för språkets betydelse samt undersöka vilken roll diskurser har för skapande och återskapande av makt och orättvisor. Faircloughs version av kritisk diskursanalys intresserar sig för relationen mellan kommunikationen på mikronivå och maktutövningen i samhället. Hans analysmodell är väl lämpad vid undersökning av media och hur media konstruerar diskurser, då media har en viktig roll i människors sociala liv och för samhällets utveckling. Vi kommer i vår analys att tillämpa den tredimensionella modellen följande; textdimensionen används att analysera texten med hjälp av verktygen modalitet och transitivitet. Vi analyserar den diskursiva praxismetoden med hjälp av textdimensionen samt verktyget interdiskursivitet för att urskilja diskursordningar och undersöka huruvida de ses som föränderliga eller inte. Textdimensionen och den diskursiva praktiken analyseras i förhållande till den sociala praxisdimensionen och samhället, för att urskilja hur texternas utformning konstruerar diskurser och vilken samhällspåverkan diskurserna främjar (Svensson, 2019; Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

3.5 Avgränsningar

Vi har valt att avgränsa oss genom att söka efter artiklar angående CoVid-19 och människor 70 år och äldre under perioden 16–22 mars 2020. Detta val gjordes utifrån att CoVid-19 rekommendationerna för målgruppen påbörjades den 16 mars 2020 (www.folkhalsomyndigheten.se) samt att vi ansåg en vecka som rimlig begränsning utifrån att detta är en C-uppsats och vår disponerade tid är begränsad. I våran avgränsning så har vi tagit beslutet om att endast läsa tryckta digitala papperstidningar då vi fann det svårt att följa med i de ständiga uppdateringar som skedde i de digitala tidningarna och riskerade i sådant fall att missa viktiga delar. Flertalet tidningar hade låsta artiklar, vilket innebär att du behöver betala för en prenumeration för att få tillgång till artiklarna. Vi valde att endast läsa upplåsta artiklar, DN var den enda tidningen som valde att låsa upp sina artiklar denna period och

därav är denna materialinsamling den enda i sin helhet. Detta kan innebära att material i de låsta artiklarna kan ha innehållit andra diskurser än de vi presenterat.

3.6 Reliabilitet, Validitet och generaliserbarhet

För att avgöra tillförlitligheten i en uppsats är reliabilitet och validitet två vitala begrepp. Att undersöka reliabiliteten innebär att undersöka om studien är replikerbar, vilket betyder att om en forskare skulle göra samma undersökning vid en annan tidpunkt skulle slutsatsen bli densamma (Bryman, 2011). Validitet menas med att undersöka om studien verkligen mäter det den avser att mäta (ibid.). Alla forskare som avser att analysera text kommer bära med sig förförståelse, förutfattade meningar och uppfattningar som kommer prägla tolkningen, både av texten och av studien i sin helhet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Att forskaren beskriver hur resultatet producerats är därmed av stor vikt för att kunna avgöra tillförligheten av studien (ibid.). Vi har i vår uppsats använt oss av citat hämtade direkt från artiklarna och de källor vi använder redogörs tydligt. Förförståelsen hos forskaren kan ses som en ofrånkomlig del av undersökningen, det är därför av stor vikt att medvetandegöra sin förförståelse för att öka graden tillförlitlighet. Det är även av vikt att medvetandegöra det faktum att förförståelsen kan påverka resultatet och vi har därför strävat efter att uppnå en transparens gällande detta för att uppnå en högre grad av tillförlitlighet (Bergström & Boréus, 2018).

Sanningen som sådan menar Winther Jørgensen och Phillips (2000) är en diskursiv konstruktion och diskursanalysen bygger på att hur vi förstår världen har sin grund i språkliga sorteringar som är föränderliga. Den diskursen vi använder kan försvåra vår möjlighet att tänka på andra sätt, vilket leder till att en rådande diskurs även kan försvåra en möjlighet till förändring. Men diskursanalysen kan dock vara en hjälp till att se vilka alternativa tolkningar som exkluderats från diskursen (ibid.).

Sanningen är inte helt fixerad och syftet är inte att introducera en sanning. Vår förhoppning är att uppmuntra till nya perspektiv som kan bidra med fler sanningar. Vårt urval är begränsat i antal artiklar, tidningar och avseende tidsperiod vilket gör det svårt att påtala en generaliserbarhet eller reliabilitet i dess rätta bemärkelse, men vi beskriver tydligt hur diskursen såg ut i dessa tidningar just den veckan och vi menar att det skulle vara svårt att komma fram till andra resultat än de vi presenterat om en likadan forskning skulle göras.

3.7 Forskningsetiska aspekter

Frivillighet, konfidentialitet, integritet och anonymitet är etiska principer en forskare bör förhålla sig till (Vetenskapsrådet, 2002). Då vi har valt att analysera diskursen i svensk media så har de medverkande i artiklarna redan synliggjorts för allmänheten. Vi var dock fundersamma inför att publicera namnen på fyra privata människors uttalanden i en artikel då dessa uttalanden gjordes för att lyfta fram äldre människors tankar om att bli smittade med CoVid-19 i samband med en tidigare Sifo undersökning. Undersökningen gjordes veckan innan rekommendationerna kom och journalisten hade letat upp äldre människor som fortfarande rörde sig ute i samhället samma dag som rekommendationerna trädde i kraft. Då vi båda hade betänkligheter för att åter publicera deras namn

så valde vi att anonymisera dessa med bokstaven X. Då vår studie analyseras via ett begrepp som innefattar ålderism så har vi upprepade gånger haft samtal om vår studie på något vis skulle kunna innebära att vi tillfogar skada genom att vi själva skriver om "de äldre", då detta medför att även vi bidrar till en reproducering av ett vi och dom andra. Men då vi inte på något vis vill bidra till att internalisera denna uppdelning av människor utan i stället synliggöra så anser vi att vi uppfyller de allmänna reglerna som enligt Vetenskapsrådet (2017) är;

- Att tala sanning
- Redovisa våra utgångspunkter
- Öppet redovisa metodval samt resultat
- Kommersiella intressen
- Inte ta andras forskningsresultat
- Dokumentation och arkivering
- Bedriva forskning utan att människor kommit till skada
- Rättvisa i bedömning av andra forskares resultat

Vi har under vår studie varit transparenta med vad vi gjort samt motiverat de val vi gjort. En etisk aspekt vi bar med oss under hela studiens gång var att vi, genom att använda Faircloughs kritiska diskursanalys, är med och producerar samt tolkar diskursen. Det var ibland svårt att separera våra egna åsikter från texten vi läste och vi fick vid ett flertal tillfällen lägga allt åt sidan för att återuppta analysen vid ett senare tillfälle. Det tog ett tag innan förståelsen för metoden ökade och vi har gått igenom vårt färdiga material ett flertal gånger för att säkerställa att vi analyserat det vi uppgett att vi ska.

3.8 Diskussion om vald metod

Kritiker till kritisk diskursanalys brukar ifrågasätta metodens reliabilitet, det vill säga om resultatet skulle se liknande ut om samma studie gjorts av andra forskare. Forskaren som person är påverkad av omvärlden och därmed kan tolkningar av materialet präglas av forskaren (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). För att kringgå denna påverkan och uppnå en högre reliabilitet menar Bryman (2011) att det är viktigt att under studiens gång vara tydlig med vad som analyseras samt hur det analyseras. Vi valde därför att läsa individuellt och jämföra våra fynd med varandra för att säkerställa att vi inte påverkat resultatet. Att vara medveten om och synliggöra sin förförståelse visar på transparens från forskaren, vilket stärker validiteten (ibid.). Syftet med vår studie är att undersöka om tidningsartiklar från 16–22 mars 2020 präglas av ålderism, därför anser vi att kritisk diskursanalys är rätt metod för syftet. Kritisk diskursanalys främsta egenskap är att bidra till att synliggöra maktspänningar och förtryck. Faircloughs analysmodell har gett oss konkreta verktyg för att kunna penetrera artiklarna och se förbi det deskriptiva för att urskilja vad som sägs och vad det betyder, vem som säger vad samt om det som sägs framställs som sanning (Winther Jorgenssen & Phillips, 2000). En alternativ metod för

vår studie hade varit att utföra en kvantitativ innehållsanalys som innebär att man undersöker återkommande ord i materialet (Boréus & Kohl, 2018). För att kunna utföra den kvantitativa innehållsanalysen så hade dock ett större material varit fördelaktigt (Johansson, 1994). Då vårat nedslag i den mediala bevakningen avser en vecka anser vi att kritisk diskursanalys och Faircloughs tredimensionella analysmodell gav oss verktyg för att undersöka vad som sägs, vem som säger vad samt vilken sanningshalt citaten kan tolkas ha.

4 Analys och resultat av artiklarna

Följande kapitel beskriver analysen av texten genom Faircloughs tredimensionella metod och enligt våra tre teman:

- Vi och dom
- Belastning för sjukvården
- Lydiga eller egoister; Reaktioner och motreaktioner

Vi redogör i början av varje analys-avsnitt för Faircloughs tredimensionella modell som innefattar textdimension, diskursiv praktik samt sociokulturell praktik för att tydliggöra hur vi använt den.

4.1 Analys av textdimensionen

Den första nivån fokuserar på texten; analysen fokuserar på textens handling och egenskap för att urskilja hur diskurser tydliggörs. Genom att analysera hur språket är uppbyggt och vilka ord som används så synliggörs textens formella egenskaper. Fairclough använder sig utav två grammatiska element; begreppen modalitet och transitivitet (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Modalitet och transitivitet som presenterats tidigare i avsnitt 3.3.2 kommer användas för att undersöka hur ett uttalande kan ses som sanning och om påståendena går att koppla samman till ett subjekt eller objekt. Vi kommer i avsnittet nedan redogöra för vår analys av texten utifrån våra tre teman. De citat vi valt att redovisa utgör exempel av det vi uppmärksammat i artiklar, ledare och krönikor.

4.1.1 Vi och dom

Enligt Jönsson och Harnett (2015) så kan ett "vi" och "dom" bidra till diskriminering. Att se på äldre som en avvikande grupp med helt andra behov än "vi andra" kan bidra till att man ser på "de äldre" som sämre. Här följer citat från artiklar samt ledare som bidrar till ett "vi och dom".

Analys av artiklar under perioden 16–22 mars

> 'STANNA HEMMA' …. Han lyfte även fram betydelsen av att skydda de äldre. - Det här med de äldre är jätteviktigt, har de symptom: hälsa inte på äldre släktingar.… På en fråga om äldre bör lämna hemmet för att handla mat svarade Tegnell: - Nej, det är dags att vi som samhälle hittar bättre lösningar. Det är bra för dem, för dig, och för sjukvården. Det kan vara tråkigt för dem att vara instängda, men vinsterna kommer att vara påtagliga. (Aftonbladet, 2020-03-17).

I citatet framstår det av stor vikt att "de äldre" måste skyddas samt stanna hemma för att kunna hantera situationen inom sjukvården. Uttalanden som "skydda de äldre", "de här med de äldre", "de är bra för dem, för dig, och för sjukvården" och "det kan vara tråkigt för dem" påvisar ett vi och ett dem. Samtalet är om och inte till "de äldre" som därigenom inte inkluderas i samtalet. Modaliteten i detta citat är kategorisk och bedöms ha en hög affinitet då producenten av texten citerar direkt från statsepidemiolog Anders Tegnell och inte vad hen tycker och texten framstår som en sanning. Genom transitiviteten kan vi urskilja att fokus verkar ligga på en handling; att få samhället att förstå att "de

äldre” måste skyddas för att underlätta för alla inklusive sjukvården. Ansvaret åligger samhället och “de äldre” verkar inte ses som egna agenter över sitt liv.

> … Att skydda äldre människor är det mest centrala just nu enligt Anders Tegnell, därför är det bra att undvika att träffa äldre personer över lag …. Britterna har talat om att låsa in de äldre i fyra månader, det är en tung åtgärd som inte är trevlig för någon. Men nu är det dags att försöka isolera dem så mycket som möjligt, utan att sätta dem bakom lås och bom. (Svenska Dagbladet, 2020-03-17).

I dessa citat hittar vi “skydda äldre”, “undvika träffa äldre”, “försöka isolera dem” och “utan att sätta dem” vilket är exempel på andrafiering. Texten är inte riktad till människor över 70 år som en given läsare av tidningen, utan det handlar om att “vi andra” måste ta till medel för att hjälpa “de” att isolera sig själva. Uttalandet kan även tolkas som att vi i Sverige är “snällare” mot “de äldre”, men att om man inte själv väljer att isolera sig så kan utfallet i Storbritannien även bli verklighet i Sverige. I denna artikel hämtas citat direkt från statsepidemiolog Anders Tegnell och sanningshalten bedöms därmed ha hög affinitet. Det framställs som att det är skarpt läge och att denna åtgärd är nödvändig för det svenska samhället. “Vi” som samhälle har ansvar att isolera “dem”.

“Vi ser ett starkt samhälle som mobiliserar och håller ihop, sade statsminister Stefan Löfven (S). Han underströk att alla måste hjälpas åt att skydda de äldre och bromsa smittan.”

I denna artikel från Dagens Nyheter den 17 mars så har textförfattaren valt att ta med uttalande från Sveriges statsminister, vilket ger citatet en hög affinitet och det lämnas inget utrymme för egen tolkning utan vi “ser ett starkt samhälle som mobiliserar och håller ihop” samt “att alla måste hjälpas åt”. Vår tolkning att alla tillhör detta starka samhälle, förutom “de äldre” som måste få hjälp att skyddas. Med “vår” hjälp kan “de” skyddas och smittan bromsas. Samhället tillskrivs således ansvaret för att “skydda de äldre”. Vi anser att texten bidrar till en kategorisering genom att göra “de äldre” till en homogen grupp som behöver hjälp med att skydda sig mot smittan.

> … med att stänga skolor kommer ju denna livsfarliga konsekvens att mor- och farföräldrar tar hand om barnen och det är ju det absolut värsta som kan hända, alla kategorier. Det slår ju ut allting, om gamlingarna får det så .... hela grejen är ju att det är de som ska skyddas, säger Agnes Wold, 65, professor i klinisk bakteriologi vid Göteborgs universitet. (Aftonbladet, 2020-03-18).

I detta citat beskrivs människor över 70 år som gamlingar, samt att det är “de” som ska skyddas. Det beskrivs även att om “gamlingarna” får det, så kommer allting att slås ut. Modaliteten kan även här beskrivas ha hög affinitet då textproducenten hänvisar direkt till Agnes Wold som är professor i klinisk bakteriologi. Fokuset ligger på att samhället är i fara. Det framstår som att “de äldre” inte är i stånd att själva förstå detta allvar, därav ligger ansvaret på “oss andra”.

> … Barn får milda symptom, men kan föra smittan vidare till svagare grupper som mor- och farföräldrar …. Inte heller Masahiro Kami, chef för det oberoende forskningsinstitutet Medical Governance Institute, ser någon grund för stängda skolor. Han tycker att i Japan, som har världens äldsta befolkning, är det absolut viktigaste att skydda de äldre. - Äldre är svaga och kan dö om de smittas... (Dagens Nyheter, 2020-03-18).

I denna artikel tolkar vi att "äldre" beskrivs som en homogen grupp som karaktäriseras av egenskapen att vara "svaga" och uppdelningen av vi och dom är tydlig. Textproducenten har hämtat citat från det hen beskriver som japanska experter, det som sägs kan därmed förmodas vara fakta och uttalanden bör därför bedömas ha hög affinitet.

> … De rekommenderas undvika platser med många människor …. Men hur kul är det egentligen att leva isolerat? …. För det allra flesta av oss som nu tvingas leva mer isolerat och exempelvis jobba hemifrån löser det sig i alla fall med de sociala kontakterna. Men för den stora skaran pensionärer försvinner ytterligare kontaktytor. - Det som vi drar bort nu är ju ännu fler av de regelbundna aktiviteterna, som att gå och handla, gå och spela bridge och gå på vattengympa …. De blir ännu mer isolerade. (Aftonbladet, 2020-03-19).

Här kan citat från artikeln tolkas som att "de flesta av oss" klarar av att fortfarande ha social kontakt trots mer isolering, medan det "för den stora skaran pensionärer" beskrivs som att de blir mer isolerade och antas därmed redan ha varit isolerade innan rekommendationerna. Gruppen tillskrivs ha regelbundna aktiviteter i form av "att gå och handla, gå och spela bridge och gå på vattengympa" och detta uttalande bidrar till en stereotypifiering. Textförfattaren använder sig av citat direkt från en legitimerad psykolog och fil doktor i psykologi vilket medför en högre affinitet då det som skrivs tolkas som sanning. Texten är skriven med beskrivningar som "de" och "vi andra" vilket medför en andrafiering. Fokus ligger på att "vi andra" har ansvaret att hjälpa "den stora skaran pensionärer" för att inte bli mer isolerade än de redan uppges vara.

> De äldre i Sverige kommer att behöva hjälp de kommande veckorna. "De behöver fysiskt isoleras. Vi måste hjälpa dem att inte ha så många sociala kontakter idag", sa statsepidemiolog Anders Tegnell.... Han underströk även vikten om att värna om de äldre som riskerar att drabbas allvarligt.…Att stänga skolor, om det görs, skulle i första hand vara för att rädda de äldre, säger Tegnell.… Han berättar också vad som behöver göras för att skydda de äldre och sårbara: - Vi måste på olika sätt hjälpa dem att sluta ha så många sociala kontakter som de har idag.…Också Maria Bergstrand på MSB tog upp frågan om de äldre. - Du som är en frisk, stark och pigg pensionär, du kanske fick ett ganska brutalt besked i förrgår. Det är fullt begripligt att det kan kännas både obekvämt och orättvist, sa Maria Bergstrand. (Svenska Dagbladet, 2020-03-19).

I dessa citat framställs läget som mer akut, "de äldre" har för många sociala kontakter och vi måste hjälpa dem att "fysiskt isoleras". Tegnell pratar nu om att "värna om de äldre" och skulle vi stänga skolor skulle det vara för att "rädda de äldre". Via citatet kan gruppen "de äldre" tolkas ha för många sociala kontakter, och vi måste "hjälpa dem att sluta" umgås med andra människor. Maria Bergstrand tar också "upp frågan om de äldre", i hennes citat riktar hon sig till de äldre som är "friska, starka och pigga", då det verkar vara denna grupp "äldre" som kan uppfatta detta som "obekvämt och orättvist". Vi tolkar citatet som att Maria separerar gruppen pensionärer genom detta uttalande samt bidrar till ett vi och dom-skapande mellan "de äldre" och "vi andra", genom att inte adressera uttalandet till de grupper som inte uppnått pensionärsålder, men kan ha underliggande sjukdomar och också uppleva

dessa rekommendationer som "obekväma och orättvisa". Producenten av texten har även här hämtat citat direkt från en statsepidemiolog från Folkhälsomyndigheten samt Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap för att styrka sanningshalten i artikeln, och affiniteten bör därmed klassas som hög. Att använda orden "måste på olika sätt hjälpa dem" och "de behöver fysiskt isoleras" lämnar ingen plats för en egen tolkning och därmed uppfattas situationen som sann. Citaten kan tolkas som att "de äldre" verkar strunta i rekommendationerna och ansvaret ligger på att "vi andra" måste hjälpa de att inse att det är en allvarlig situation. I citatet avseende att stänga skolor är det "de äldre" som i sådant fall får ställas ansvariga, då den primära anledningen att stänga skolor skulle vara för att "rädda de äldre".
"Anders Tegnell: De äldre måste isoleras" (Dagens Nyheter, 2020-03-19). I citatet finns inget utrymme för egen tolkning utan nu måste helt enkelt en isolering av äldre ske.

4.1.2 Belastning för sjukvården

Fördomar som avses äldre människor menar Andersson (2013) är beroende av den hälsan vi uppfattar att den äldre har. Om hälsan hos de äldre anses som dålig och personen anses vara skör och svag så innebär de oftast att attityderna mot de äldre blir mer negativa. Anses hälsan däremot hos de äldre vara bra, personen uppfattas som frisk och pigg, så genererar de oftast en positivare attityd. I följande artiklar försöker vi synliggöra de konsekvenser som tillskrevs "de äldre" om "gruppen" inte följde rekommendationerna.

Analys av artiklar 16–22 mars 2020

> Sjukhus kan tvingas neka patienter vård …. En av dem som arbetar med Socialstyrelsens riktlinjer är Johan von Schreeb, professor i global katastrofmedicin vid Karolinska institutet. – Om man är 90–95 år gammal behöver man ha en diskussion med sina anhöriga. Man måste ställa sig frågan om man blir allvarligt sjuk, ska man åka in akut och göra alla intensivvårdsbehandlingar, eller ska man tänka på ett annat sätt, sa han i P1-programmet Godmorgon, världen i söndags. (Expressen, 2020-03-18).

Vi tolkar citatet som att denna ålderkohort inte kommer att bli prioriterade och man bör fundera på att "tänka på ett annat sätt", vad innebär detta andra "sätt"? Ansvaret på att sjukhusen blir de som får "tvingas neka patienter vård" verkar förskjutas till "den äldre" och dess anhöriga som uppmanas ha en diskussion angående vård eller inte. Vi tolkar det som att om en person 90–95 år trots allt skulle välja att göra intensivvårdsbehandling, så ska den känna skuld över att uppta en plats, samt över att tvinga sjukhuset att neka vård. Uttalandet kan tolkas som att professorn antar att åldersgruppen ändå snart ska dö och lämnar läsare av artikeln frågades om vad som menas med allvarligt sjuk. Då journalisten har använt sig av citat från Johan Von Schreeb som är professor i global katastrofmedicin, kan citaten förstås som ren fakta och sanning, och alla personer 90–95 år gamla bör alltså nu ha detta samtal med sina anhöriga.

> Statsepidemiologen: De behöver fysiskt isoleras.…Vidare att det inte bara handlar om risker för varje individ, utan även för andra, då sjukvården kommer att bli tungt belastad när äldre blir sjuka.… Också Maria Bergstrand på MSB tog frågan om de äldre.…Hon presenterade matematiken bakom rekommendationen att äldre ska stanna hemma. - En miljon svenskar hör till gruppen unga pensionärer

> mellan 70 och 79. Ytterligare en halv miljon är 80 plus. Det betyder att en och en halv miljon 70 plussare kan bidra till att hantera den här krissituationen genom att hålla sig hemma och avstå socialt umgänge under period. - Genom att följa rekommendationen så värnar du inte bara om din egen hälsa. Du avlastar vården och bidrar till att minska smittspridningen i samhället, så snälla hjälp oss med det här, sa Bergstrand. (Svenska Dagbladet, 2020-03-19).

Här påtalas att sjukvården kommer att bli tungt belastad, när "äldre" blir sjuka. Därmed åläggs ansvaret på "dem", att undvika att bli smittade och därmed isolera sig. Maria Bergstrand talar direkt till målgruppen 70 år och äldre att genom att följa rekommendationerna så värnar "de" inte bara sin egen hälsa, utan de avlastar också vården. Det verkar antas att målgruppen hittills inte följt rekommendationerna, och Maria tar hjälp av matematiska uträkningar för att synliggöra hur många "de" faktiskt är. Citatet avslutas vädjande med "så snälla hjälp oss med det här". Citatet kan genom transitiviteten tolkas som att sjukvården kommer att bli hårt belastad, om de äldre inte tar sitt ansvar och "håller sig hemma och avstår från socialt umgänge".

> … Det är den sociala kontakten de ska undvika, säger Anders Tegnell vid en presskonferens på onsdagen. Han menar att de tar en risk om de är ute i samhället bland folk, vilket kan belasta en redan ansträngd sjukvård. - Man måste verkligen tala om för dem att här tar man en risk som kan belasta sjukvården tungt i ett antal veckor framåt. Att man kanske upptar en intensivvårdsplats som kunde ha gått till någon annan. (Dagens Nyheter, 2020-03-19).

Textproducenten har i denna artikel valt att lyfta fram Anders Tegnells citat, om riskgruppen 70 plus. Tegnell menar att om "de äldre" är ute i samhället, så utgör de en risk att belasta sjukvården och en risk att ta någon annans intensivvårdsplats. Vi urskiljer en dubbelbestraffning; konsekvensen är inte bara att de riskerar att bli sjuka utan en ytterligare konsekvens kan vara att de tar platsen från någon annan. Vi problematiserar vilka Tegnell verkar tycka "förtjäna" en intensivvårdsplats genom uttrycket "att man kanske upptar en intensivvårdsplats som kunde gått till någon annan". Citatet kan tolkas som att om man som 70 år och äldre varit ute i samhället, trots rekommendationerna, och blir sjuk så bär personen även ansvaret för att någon annan riskerar att inte få intensivvård. Ansvaret ligger även på "oss andra" att just "tala om för dem" att det tar en risk. Detta uttalande kan ses som en misstro huruvida människor över 70 år följer rekommendationerna. Då detta uttalande av Folkhälsomyndigheten kan antas som sanning avhängigt dess modalitet, så antas alla samhällsmedborgare tro att majoriteten av människor över 70 år inte förstår allvaret av att drabbas av CoVid-19.

> … Det man får säga till dem är att det är inte vars och ens ensak, det här handlar om sjukvården som inte klarar av ett stort inflöde av svårt sjuka människor. Det fungerar inte så i Sverige att man ligger hemma och dör. I något skede hamnar man i vården och då ställer man till det för andra. (Aftonbladet, 2020-03-20).

I detta citat ser vi att enligt Agnes Wold, professor i klinisk bakteriologi, har människor över 70 år inte ett eget val, "vi andra" behöver berätta för de att ta rekommendationerna på allvar då konsekvensen annars blir att "de" ställer till det för andra om de hamnar inom sjukvården. I led med ovanstående citat så blir tolkningen att de äldre inte är lika värdiga en vårdplats, och "hamnar man i

vården” så ställer man till det för andra. Att uttrycka att “det fungerar inte så i Sverige att man ligger hemma och dör” väcker funderingar. Är citat riktad till utländska äldre? Menar Agnes att Sverige är så solidariskt så vi kommer se till att människan får vård vare sig man vill eller inte? Det framställs som att det enbart är människor över 70 år som ställer till det om de hamnar inom vården, inte resterande befolkning, och vidare tolkning blir därmed att är du över 70 år antas du vara multisjuk.

> Även gummor och gubbar måste ta sitt samhällsansvar …. Sjukvårdens resurser räcker inte till. En följd av att vi använder dem är att barn och unga som drabbas av sjukdomar och olyckor riskerar att inte få den vård som de annars skulle ha fått. I värsta fall kan det leda till konsekvenser för hela deras liv. (Dagens Nyheter, 2020-03-20).

Dagens Nyheter har lyft denna insändare som är skriven av en person tillhörande åldern 70 plus. Författaren lyfter det samhällsansvar åldersgruppen har tilldelats, samt konsekvenser av vad som händer om “de” tar upp en sjukvårdsplats. Citatet kan utifrån transitiviteten framställas som att det är sjukvårdens resurser som inte räcker till och det är människor över 70 år som blir smittade av coronaviruset som bär ansvaret för detta. Det anses ansvariga för att ta en plats som barn och unga annars skulle ha fått och som kan leda till konsekvenser som kan påverka hela de ungas liv. Producenten av texten lyfter sina egna åsikter, och därmed bedöms affiniteten som låg, det som sägs kan inte antas för sanning.

4.1.3 Lydiga eller egoister?: Reaktioner och motreaktioner

I detta avsnitt avser vi att undersöka vilka reaktioner och motreaktioner som lyfts i tidningarna. Vi anser att dessa bidrar till en slags medial diskussion och det är därmed viktigt att undersöka hur, och vilka, som får komma till tals.

En stereotypifiering av människor innebär att kognitiva strukturer lagrar åsikter och förväntningar på samhällsgrupper. Genom att stereotypifiera så tillskrivs grupper som homogena och det ses inte till individers individuella förmågor. När den stereotypa bilden av en grupp blivit etablerad så uppstår svårigheter med att ändra åsikt. När stereotypifiering och fördomar har befästs implicit eller explicit så skapas en åldersdiskriminering (Andersson, 2013).

Analys av artiklar 16–22 mars 2020

Reaktioner

> Amelia Adamo, 73, vägrar att dra ner på tempot, trots Corona och rekommendationer att äldre människor ska stanna hemma. - “70 är nya 50. Jag är egentligen 53 år. Jag är inte rädd av mig, möjligen rädd att folk ska skälla på mig. Men jag kan tycka att denna plötsliga omsorg för de äldsta i samhället känns sådär. Det handlar väl mer om att vi inte ska ta vårdplatser för andra, man vill bara inte säga det rakt ut, säger Amelia. (Expressen, 2020-03-18).

> Anders Ankan, 79, - sen hörde jag på tv att jag tillhör en riskgrupp och att jag borde isolera mig själv. Men jag kan tycka att man är lite kinkig. Jag rusar inte fram till folk, jag håller avstånd. Jag försöker vara försiktig. (Expressen, 2020-03-18).

> Kurt Lundmark, 75, - Jag har problem med en höft, annars mår jag väldigt bra. Jag tycker naturligtvis att man ska lyssna på alla rekommendationer. Det finns människor som definitivt lever i riskzonen och

> de ska hålla sig inne. Men så länge jag mår bra tänker jag hålla igång till de stänger locket över mig. (Expressen, 2020-03-18).

> Marianne, 69, - Jag känner mig helt frisk och inte alls som att jag är i någon riskgrupp. Men jag tar alla råd på fullaste allvar, och man måste ta eget ansvar också. Här ute kan jag promenera runt hur jag vill utan att möta en kotte. Marianne håller tät kontakt med de äldsta släktingar och vänner. Hon var nyligen barnvakt åt sina barnbarn. – De var friska, hade de varit förkylda hade jag nog tänkt annorlunda. Sen låter det förfärligt när man hör råd om att riktigt gamla inte ska träffa barn och barnbarn på fyra månader, det är ohyggligt lång tid, samtidigt kan man jämföra med flyktingar i Lesbos... (Expressen, 2020-03-18).

Citaten skildrar kända personers reflektioner kring rekommendationerna. Det är deras egna åsikter och affiniteten bedöms därmed som låg. Artiklarna lyfter fram att dessa personer inte upplever en större rädsla över att bli smittade med CoVid-19. Trots att Amelia, Kurt och Anders är inom riskgruppen, 70 år och äldre, så verkar ingen av de identifiera sig med att tillhöra en riskgrupp. Amelia säger sig "vägra dra ner på tempot" vilket följs av att textförfattaren tillägger "trots corona" och rekommendationer att äldre ska stanna hemma", vi upplever att textförfattarens egen värdering angående Amelias sätt att hantera situationen lyser igenom. Amelia avfärdar samhällets plötsliga omsorg som en oro från samhället att de äldsta ska ta upp alla vårdplatser. Anders Ankan har nyss fått reda på att han tillhör riskgruppen, vilket kan signalera att han inte varit så aktiv i nyhetsrapporteringarna angående CoVid-19. Gemensamt för dessa tre är att citaten kan tolkas som att de inte tar rekommendationerna på allvar, och vi funderar om textproducenten har en agenda med att låta dessa få representera målgruppen 70 plus. Textförfattaren har även tagit med Marianne, 69, i artikeln och verkar tycka att det varit väldigt intressant att lyfta fram att hon nyligen var barnvakt åt sina barnbarn. Marianne är dock inte 70 år än och tillhör således inte målgruppen människor över 70 år som ombeds följa de rekommendationer som uttalats. Artikeln lyfter även fram att hon tycker synd om "de riktigt gamla" som inte får träffa sina barn och barnbarn.

> … De flesta som får sjukdomen får bara milda symptom, men för äldre människor kan smittan vara dödlig. På måndagen gick folkhälsomyndigheten ut med att människor över 70 år borde stanna hemma för att undvika att smittas.…Men av de äldre Stockholmare som SvD har frågat på stan är ingen särskilt rädd för viruset. X, 95, är på väg in till affären för att handla ingredienser till en limpa hon ska baka – Jag är inte ett dugg orolig, säger hon. (Svenska Dagbladet, 2020-03-18).

Detta citat är inhämtat från en artikel där resultat från Svenska Institutet för opinionsundersökningar (Sifo) presenterades. Opinionsundersökningarna utfördes den 13–16 mars 2020 (vi vill förtydliga att denna undersökning alltså ägde rum *innan* rekommendationerna för människor över 70 år presenterats) och resultatet innehöll en presentation av hur många som var oroliga för att drabbas av Corona. I deras resultat framkom att 25% av 60–79 åringarna inte var speciellt oroliga för att drabbas av viruset. I samband med att resultatet presenterades i Svenska Dagbladet (SvD) så gav sig en journalist ut på stan för att intervjua. På sidan där artikeln publicerades finns tre bilder på människor över 70 plus som fick representera äldre som inte var oroliga för att drabbas av viruset. Under bilderna finns följande citat:

> X, 70+, " - funderar inte så mycket över att hon tillhör en riskgrupp och har en tydlig devis "grubbla inte över det du inte kan påverka".
> X, 80 år, "Dör jag så dör jag – han känner ingen som helst oro för coronaviruset".
> X, 95 år, "Jag är inte ett dugg orolig". (Svenska Dagbladet, 2020-03-18)

SvD väljer att lyfta fram Sifos resultat den 18 mars vilket av många läsare kan tolkas som att 60–79 åringarna fortfarande inte är oroliga att smittas. Textförfattarna har letat upp tre äldre personer som rör sig ute i samhället, och inte är oroliga av att drabbas av coronavirus. Vi tolkar det som att textförfattaren med detta vill understryka att gruppen "äldre" inte är rädda för att smittas. Citaten hämtas från de äldre själva, i egenskap av att tillhöra en riskgrupp, vilket medför att uttalandena får en hög affinitet och kan förstås som sanning. Genom att textförfattarna valt att lyfta fram dessa tre människor i samband med Sifos undersökning så signalerar det till samhället att personer 70 år och uppåt inte följer rekommendationerna. De tre intervjuade på stan är *inte* med i Sifos undersökning och är således felaktigt representerade vilket kan tolkas som att författarna vill framhäva och underbygga Sifos resultat. Sifo har sammanställt sitt resultat i ålderskategorin 60-79, och lämnar läsaren utan svar på hur många av dessa som faktiskt är 70 år och uppåt och därmed tillhör den faktiska riskgruppen som enligt Folkhälsomyndigheten omfattas av rekommendationerna. Textproducenterna av artikeln lyfter tydligt fram Folkhälsomyndighetens rekommendation om att alla äldre över 70 år bör stanna hemma, samt att rekommendationen trädde i kraft på måndagen (den 16e mars) och vi tolkar det som att författarna därmed vill synliggöra att de äldre helt enkelt struntar i rekommendationerna. I och med resultat från Sifos undersökning och citat från de tre äldre kan innehållet tas för sanning.

> Krönika om att vara riskgrupp. Karin Thunberg: På sju sekunder blev jag stämplad som uråldrig.… Ordval blottar så mycket mer än vad bokstäverna visar. Nu talar man om "våra gamla" som ska skyddas. Det är vackert. Vi tackar, som sagt. Den enda grupp man annars brukar tillfoga samma possessiva pronomen är barn. Så "våra barn" och "våra gamla" ungefär samma sak, några som saknar omdöme att förstå sitt eget bästa. Som ren omväxling kan vi kanske tala om "våra medelåldringar". Tänk om de tagit sitt ansvar och inte åkt till Italien på skidsemester, till exempel. Hur mycket mindre smittspridning hade vi då fått? I P4 Stockholm fick jag häromdagen den uppfordrande frågan om vilket ansvar 70-åringar ska ta. Ja, vi kan väl åtminstone slippa skulden för att vara orsak till problemen. Det räcker med känslan att vi förvandlats till en enda stor samhällsbelastning. (Svenska Dagbladet, 2020-03-18).

Transitiviteten i denna artikel är mellan "de gamla" och "medelåldringarna", det är skribentens egen åsikt så modaliteten i citaten bedöms ha låg affinitet, då uttalandena inte beskrivs som sanning. Ansvaret för spridningen av smittan tillskrivs "medelåldringarna", men det är de äldre som får skulden enligt krönikören. Textförfattaren lyfter även orden "våra barn" och "våra gamla" och med dessa ord vill hen illustrera att genom formuleringen "skydda de äldre" som fråntas målgruppen ett eget omdöme. Vi upplever att krönikören är trött på att bli andrafierad, bli skuldbelagd och vill med ordet "medelåldringar" synliggöra vilka hen tycker är skyldig för smittspridningen.

> … Till omvärldens förundran är det också en hel del som inte sitter hemma, de går ut, ja de handlar i sin Ica affär. De verkar helt enkelt inte bry sig om maningarna från regering och myndigheter. Hur kan det komma sig? Det handlar ändå om synnerligen vuxna och lojala medborgare. Men en sak skiljer oss äldre från de yngre, aktiva – det är faktiskt just åren. Åren och månaderna vi har kvar. Sitter du isolerad

> några månader när du är 33 blir det en kort paus i ett liv som sannolikt kan pågå ett halvt sekel till. Men om du är så där 87 blir dessa månader en god del av ditt liv. Ja, för att vara drastisk – Det kan bli dina sista månader.…Vi 30- och 40-talister är kanske också svårstyrda därför att vi styrt våra liv så länge på egen hand. Man tackar för omtanken men gör ändå som ens eget förnuft och känsla bjuder. Det där - att vi i slutänden smittade ska hamna på intensiven, finns liksom inte med i räkningen. Och det är ju heller inte så hundra procentigt som döden. (Dagens Nyheter, 2020-03-18).

Citatet kan tolkas som att ledarskribenten med orden "till omvärldens förundran" samt "ja de handlar i sin Ica affär" vill tydliggöra att denna målgrupp också har egna behov, som att själva få handla sin mat. Textförfattaren ger med dessa ord en förklaring till varför samhället sett människor över 70 år ute och i mataffärer. Skribenten är 76 år och tillhör själv riskgruppen, men påståendena ger ett utrymme för tolkning och kan därmed ej ses för sanning. Transitiviteten lyfter fram att det är annorlunda för en 33åring att sitta isolerad jämfört med en 87åring då det för den sistnämnda kan bli de sista månaderna i livet och försöker hjälpa "de andra" att förstå varför en del fortfarande är negativa till isolering. Vi tolkar att skribenten genom att använda orden "ses som vuxna och lojala" vill synliggöra de förväntade karaktärsdrag som tillskrivs målgruppen.

> Unikt när världen pausar för de svaga.…Kollektiv hänsyn tas till de mest utsatta i vårt samhälle. Och det trots att prislappen är hög.…Hur många som till sist kommer att drabbas covid-19 vet ingen i nuläget, men vi vet att viruset slår hårdast mot äldre, multisjuka och människor i riskgrupper. De sköraste i våra samhällen. Och nu sätts världen på paus för att skydda de svaga. Det är vackert.…Ännu är det för tidigt att dra några slutsatser av den pågående coronaepidemin, men är första gången på många länge som kollektiv hänsyn tas till samhällets mest utsatta. När unga och starka stannar hemma och omsorg för föräldrar, mor- farföräldrar. (Svenska Dagbladet, 2020-03-19).

Artikeln är skriven av SvDs egen reporter och det är skribentens egna tankar och åsikter som presenteras, därmed bedöms affiniteten som låg. Transitiviteten mellan kollektivet och de sköraste i våra samhällen skapar ett "vi" och ett "dom" och "hela världen sätts på paus" för att "skydda de svaga" och ansvaret tillskrivs "de äldre, multisjuka och människor i riskgrupper" för denna världsliga paus. Vilket författaren menar ska ses som vackert och som en kollektiv hänsyn. Vi urskiljer en stereotypifiering genom att tillskriva äldre som sköra och svaga, och unga som starka.

> …Språket blir ofrånkomligen yxigt när en hel nation ska myndighetsinformeras. Budskapet ska inte kunna missförstås. Det ska framgå vem som avses när grupper nämns. De som lyssnar ska helt enkelt känna sig mer upplysta efter informationsgivandet än innan.… De som, likt Dagny Carlsson, är över 69 år, omtalas alla som "de äldre". Det är inte svårt att föreställa sig vilken irritation, rent av indignation, motsvarande behandling hade renderat gruppen medelålders. Sjuka och medelålders, 35-55 år, måste hålla sig inne. Och sköta sin hygien. Och inte ta sig i ansiktet. De måste inse att de är en grupp som i just detta tillfälle måste tänka på hur de beter sig, mer än andra. För sitt eget bästa och för andras. Sannolikt hade vi i just den ålderskategorin reagerat på "dom där"-tilltalet och generaliseringen. Myndighetssvenskans av-individualisering - för vårt eget bästa - men mot vår egen autonomi.… I gruppen "äldre" fanns 2019 inte mindre än 1 524 944 personer, en majoritet kvinnor. Det är begripligt att åtskilliga irriteras av tilltalet, blir talade om över huvudet. Ungefär som när just "äldre" hamnar på sjukhus eller annan vårdinrättning och vårdpersonal tilltalar medföljande om "den äldre" som om denne inte fanns i rummet, istället för att tala direkt med vederbörande.… Redan nu behöver vi kalla in pensionerade som arbetskraft, kanske till och med "äldre" som passerat det 69:e året. Då är det klokt att tilltala dem med vederbörlig respekt. (Svenska Dagbladet, 2020-03-20).

I denna ledare vill skribenten lyfta de ord som använts i media om människor över 70 år. Skribenten har reagerat på ord som "de äldre" och synliggör faktorer som att "prata över huvudet" då skribenten

upplever att myndigheter inte riktar sig direkt till "de äldre". Författaren av texten har en förståelse för att människor över 70 år kan känna irritation över det yxiga språket och vi tolkar det som att hen ifrågasätter hur gruppen "medelålders" själva hade reagerat över dessa tilltal. Texten upplevs som ett försvar för och till de äldre. Genom att författaren lyfter avindividualiseringen när myndigheter talar till målgruppen 70 plus så synliggör författaren maktstrukturer. Skribenten belyser att om samhället "vill ha något" från "de äldre", ifråga om exempelvis arbetskraft trots pensionering, så borde tilltalet präglas av mer vederbörlig respekt. Då detta är skribentens egen åsikt och påståenden inte kan tolkas som konkret sanning är graden av affinitet låg. Myndigheterna framställs som ansvariga för den pågående diskursen om "de äldre" och vår tolkning är att risken med att myndigheter pratar på detta vis kan bidra till en normalisering av att särskilja "de äldre" från "oss andra".

> Före detta statsepidemiologen: Bara vaccin kan stoppa smittan …. - Alla mina vänner är borta. Jag är ensam och beredd på att dö. Men jag är rädd för att ställa till besvär - att ta upp plats och behöva intensivvård. Jag vill inte bidra till kaoset i sjukvården. (Dagens Nyheter, 2020-03-21).

Citat är från Margareta Böttiger, 92 år, före detta statsepidemiolog. Citatet kan tolkas som en kategorisk modalitet då uttalandet "bara vaccin kan stoppa smittan" kan tas för sanning. Citaten "beredd på att dö", "rädd för att ställa till besvär" samt "ta upp plats" och "inte bidra till kaoset i sjukvården" kan tolkas som ett påbud till andra inom riskgruppen. Även om du är beredd på att dö, så är inte det ett val du kan göra just nu, då sannolikheten är att du belastar sjukvården.

> Hela ekonomin hotas - håll er hemma, äldre!….Att som senior stanna hemma några veckor eller längre är inte hela världen. Kanske får du nya bekantskaper via nätet eller telefonkedjor. Sannolikt upptäcker du nya intressen, roliga spelappar eller spännande tv-serier under tiden. Vi ska klara detta. Men då måste alla vi som ombeds stanna hemma faktiskt stanna hemma och minimera våra kontakter med andra människor - för hela samhällets skull. För sjukvården och äldreomsorgen, för landets arbetstillfällen och företag, för barn och barnbarn, och för vår egen skull. (Expressen, 2020-03-22).

Citat är av Eva Eriksson förbundsordförande i Svenska Pensions Förbundet Seniorerna i en debattartikel. Allt ansvar tillskrivs i artikeln människor över 70 år. För samhällets, sjukvårdens, äldreomsorgens, arbetstillfällen och företags, barn, barnbarn samt för deras egen skull – ett stort ansvar. Konsekvenserna av att stanna hemma tolkas som enbart positiva ifråga om nya bekantskaper, intressen, roliga spelapplikationer eller spännande tv-serier. Uttalandena lämnar utrymme för egen tolkning vilket gör att modaliteten i citatet har låg affinitet. Genom citatet "men då måste alla vi som ombeds stanna hemma faktiskt ta vårt ansvar" kan riskera att läsare av tidningen tror att målgruppen 70 plus *inte* följer rekommendationerna.

> …- Först när jag hörde den här uppmaningen om att vi som passerat 70 borde hålla oss hemma och inte sticka näsan utanför dörren, så kände jag mig lite förnärmad. Skulle inte jag få gå ut längre? Men nu inser jag det rimliga i att vi gemensamt agerar för att lösa det här. (Expressen, 2020-03-22).

Här har Expressen valt att använda sig av ett citat från kändisen Claes Elfsberg, 71. Vi tolkar syftet med att just han får uttala sig ska bidra till att människor som tidigare varit förnärmade av rekommendationerna nu ska tänka om och också ska ta sitt förnuft till fånga, likt Claes. I citatet om att

"vi gemensamt agerar" så upplever vi att det utelämnas en agent, vilka är vi? Artikeln lämnar utrymme för egen tolkning och därmed kan affiniteten tas för låg.

Motreaktioner

> Gamlingarna måste skärpa till sig om coronaviruset. Det hade inte kunnat vara tydligare. Coronaviruset kan medföra allvarlig sjukdom och till och med innebära döden för två grupper av människor: de som är över 60 år och de som har andra underliggande sjukdomar. Ändå ska Ing-Marie prompt ta en fika med Kerstin och sedan gå på rea-jakt i närmaste köpcentrum. Ja, ändå ska Ulf Hassan och Bengt handla lite god chark på saluhallen och gå fredagsrundan på systembolaget. Ändå ska Mona träffa barnbarnen trots att de hostar rakt ut i luften och regelbundet slickar i sig snoret som rinner mellan näsa och läpp. Vafan är det som pågår, har alla boomers fått en plötslig dödslängtan?…. Gamlingarna tror inte att de är gamla... (Expressen, 2020-03-16)

Texten är författad av en krönikör och detta är därför egna tankar och åsikter, vilket gör affinitetsgraden låg. I texten urskiljer vi citat såsom "gamlingarna", "boomers" "innebära döden för två grupper av människor" och beskrivningar av hur "gamlingarna" fortsätter med sina vardagsbestyr som om ingenting hänt. Krönikören tycks fundera på om just alla "boomers" fått en plötslig dödslängtan. Vår tolkning av texten är att skribenten tillskriver alla över 60 år som oansvariga samt även kategoriserar människor 60 år och äldre som riskgrupp, trots att denna ålder inte stämmer överens med folkhälsomyndighetens uttalanden om vilka som bedöms som riskgrupp på grund av ålder. Den dag som vi läste krönikan i tidningen var även samma dag som rekommendationer om att minska sitt sociala umgänge kom och krönikören verkar tycka att alla "gamlingar" från och med nu inte ska synas utomhus. Vår tolkning är att textförfattaren vill väcka reaktioner samt att vi urskiljer en skambeläggning av alla "boombers" som tillskrivs plötsligt fått en dödslängtan.

> ... Bara 25% av 60-79åringarna i Sverige svarar att de är "ganska eller mycket sannolikt" att de smittas av coronaviruset mot 46% i övriga åldersgrupper. En förklaring till att yngre personer tror att risken är högre att smittas kan vara att de fått en mer alarmistisk uppfattning om viruset från internet, enligt Andreas Olsson, psykologiprofessor vid Karolinska institutet .... Äldre människor kanske hämtar mer information från Folkhälsomyndigheten och mindre alarmistiska källor …. Men de äldres riskbedömning, som den framstår i Sifomätningen, ligger också i linje med Svenska myndigheters prioritering att skydda äldre och riskgrupper, framhåller Andreas Olsson. - Givet att man försöker skydda den gruppen är det kanske också mindre risk att de blir smittade. Så de äldre kanske har en realistisk bedömning av situationen, säger han… (Svenska Dagbladet, 2020-03-18).

I citat från artikeln ges en förklaringsmodell till varför åldersgruppen 60–79 åringar har en mindre alarmistisk uppfattning av att drabbas av coronaviruset. Psykologiprofessor Andreas Olsson lyfter i artikeln fram internet som en eventuell ansvarig källa för yngre personers ökade oro och menar vidare att äldre personer i större utsträckning kanske tycks hämta sin information från Folkhälsomyndigheten, vilken bedöms som mindre alarmistisk. Givet att samhället försöker skydda "de äldre" från smittan, så minskar risken av att de blir just smittade. Därav menar psykologiprofessorn att vi inte kan utesluta att målgruppen kanske har en mer realistisk riskbedömning. Talaren instämmer inte helt i sina påståenden då ord som eventuellt och kanske förekommer vilket lämnar utrymme för tolkning. Modaliteten i citaten bedöms därmed ha låg affinitet.

> Corona struntar i de kända 40-talisternas hybris.…Karin Thunbergs självömkande text i SvD på onsdagen innehöll 21 "jag". Det var som att huvudproblemet med covid-19 är att viruset får Thunberg att känna sig gammal: "från att ha sett mig som en självständig individ förvandlades jag till en gammal tacka i en fårskock, som ska avskärmas". Ja, ni bör ju tyvärr det, och av två skäl: för er egen hälsas skull, och för att sjukvården inom kort riskerar att bli överbelastad i ett närmast apokalyptiskt sätt.…Och på twitter besvarar en grånad FI-politiker kritiken mot Adamo: "vi är bara gamla, inte sjuka. Alltså inte i riskzonen att få covid-19. Sluta skamma oss äldre friska". Men om man själv inte har vett att skämmas för korkat beteende är det andra som måste "skamma" en. Och det är svårt att hitta bättre exempel på dumhet än att klampa runt i en pandemi och tro att man är osårbar. 40-talisterna skryter gärna med att de var generationen som uppfann solidaritet. Företrädare som dessa visar vad det betyder: självuppoffring är bra så länge inte drabbar mig själv... (Dagens Nyheter, 2020-03-19).

Citatet är hämtad från en ledare som reagerar på kända personer som pratat om CoVid-19 i press. Här har ledarskribenten lyft fram att människor över 70 år ska avskärmas för deras egen hälsa och för att sjukvården inte ska bli överbelastad. Ord som "grånad FI-politiker", "inte ha vett att skämmas", "andra som måste skamma en" och "svårt att hitta bättre exempel på dumhet" kan tolkas som skribentens sätt att "skamma" 40-talisterna, särskilt de som uttalat sig i press angående problematiken med rekommendationerna. Genom skribentens sista mening så görs en egen tolkning av hur hen tror att 40-talisterna tolkar ordet solidaritet, det vill säga att självuppoffring är något bra så länge 40-talisterna själva inte drabbas. Genom att textförfattaren använder ord som "40-talisterna" så generaliserar hen och tillför ålderkohorten negativa egenskaper. Texten är författarens egna tankar och reflektioner, det finns möjlighet för egen tolkning, och modaliteten i citatet bedöms ha låg affinitet.

> 40-talisterna kan inte alltid lösa allt. Ett mindre generationskrig har blossat upp sedan Tegnell tidigare i veckan gick ut och uppmanade personer över 70 år att minimera sina sociala kontakter och stannar hemma. Vad han inte sa var "70 är det nya 50, YOLO", men tydligen hörde många i riskgrupperna ändå just detta. Dagarna sen dess har präglats av vittnesmål från vänner som får slita med att få sina föräldrar att förstå att de "inte är mitt i livet längre", och av skribenter i riskgruppen som känner sig stigmatiserade av att bli utpekade med sin riktiga ålder. Att generationen som byggde landet också står först i kö att fullkomligt riskera att riva ner hela systemet är lite förvånande. (Aftonbladet, 2020-03-20).

Citatet är skrivet av en krönikör och likt ovanstående citat verkar ansvaret för ett hårt drabbat system tillskrivas 40-talisterna. Vi urskiljer även diskrepans mellan uttalandena "40-talisterna kan inte alltid lösa allt" och "att generation som byggde landet också står först i kö att fullkomligt riskera att riva ner hela systemet". Påståendena är krönikörens egna och "vittnesmål" är hämtade från vänner vilket gör att modaliteten i citatet får låg affinitet. Risken vi kan urskilja med att åsikten är tryckt i tidningen är att läsaren kan tro att alla 40-talister struntar i rekommendationerna då textförfattaren beskriver personer över 70 år som en homogen grupp. Skribenten talar om ett "generationskrig" och vår tolkning är att hen med sin krönika bidrar till grupperingar i samhället.

> Det enda det kan kallas för är direkt respektlöst: Vi har de äldre (även kallade gamlingarna) som är i riskgrupp och verkar ha svårt att lyda order.…Att vi dessutom har mage att säga till de äldre vad de ska göra verkar mer stötande än det faktum att en shoppingtur eller ett teaterbesök bokstavligt talat kan döda dem inom några veckor.…Det är inte bara jag och era nära och kära som tycker det. Sätt på valfri konferens som myndigheterna och regeringen har och lägg märke hur ofta de väljer att rikta sig till er för att banka in budskapet. De val ni gör nu har en direkt inverkan på allas våra liv. Ni är inte de enda som drabbas av restriktioner och rädsla för att missa roliga och viktiga saker. (Expressen, 2020-03-20).

> Ryter till mot 40-talisterna. …. Det är viktigt att personer som är 70 år och äldre håller sig hemma under coronavirusets härjningar. Detta hade skådespelerskan Marie, 77, missat och Linda Skugge rasar. - "De är lite som tonåringar, de är som något slags uppror." …. Marie förstår nu att de inte handlar om henne, utan att man utsätter andra. Linda Skugge är fortsatt upprörd och tycker 40-talisterna är "hopplösa": - Hon menar att alla tänkande människor borde fått informationen, men att de förstår men väljer att skita i det. …. Marie avslutar med att säga att det kanske inte gått upp för alla att man faktiskt är 70 plus. (Aftonbladet, 2020-03-20).

Det gemensamma för dessa två texter är att riskgruppen beskrivs ha svårt att "lyda order" och att människor över 70 plus verkar göra något slags uppror. I det översta citatet menar textförfattaren att myndigheter har riktat sig till människor över 70 plus för att banka in budskapet om att de ska hålla sig hemma och texten är riktad direkt till riskgruppen. Uppmaningen är även att det val som 70 plussarna nu gör kommer ha en inverkan på alla människors liv, och det verkar finnas en stor tro på att ingen i riskgruppen följer rekommendationerna. Texten tolkas som en skarp tillrättavisning. I det andra citatet så jämställer Linda Skugge 40-talisterna med tonåringar. Journalisten lyfter även fram Maries förklaring om att hon nu förstår att det inte handlar om henne, och att anledningen till att personer ur målgruppen inte följer rekommendationerna kan vara att det inte förstår att de tillhör riskgruppen. I båda citaten kan vi genom transitiviteten urskilja att målgruppen 70 plus blir subjektet, och tillskrivs ansvar för smittspridningen. Målgruppen utmålas som egoistiska, icke-tänkande alternativt väljer att skita i det. I det första citatet är det skribentens egna åsikter och det lämnas utrymme för egen tolkning vilket gör affiniteten låg. I det andra citatet använder skribenten sig av citat från Linda Skugge och Marie men modaliteten i citaten bedöms som låg då uttalanden inte kan tas för allmängiltig sanning och fakta.

> Seniorer vägrar stanna hemma. Personer över 70 år bör stanna hemma och undvika sociala kontakter för att inte smittas av det nya coronaviruset, uppger Folkhälsomyndigheten. Men långt ifrån alla följer rådet. - Många tar det som ett skämt att de inte ska gå ut. De måste ju också handla mat och gå till apoteket, säger Lars-Göran PRO-ordförande... (Aftonbladet, 2020-03-20).

Att döpa artikeln till "seniorer vägrar stanna hemma", kan riskera att läsare av tidningen tar detta påstående för fakta då det inryms av en kategorisk modalitet. Artikeln lyfter Folkhälsomyndighetens rekommendation vilken inrymmer en bör-formulering, men journalistens egen åsikt är att "långt ifrån alla följer rådet", vilket även det kan tas för fakta. Modaliteten i citatet bedöms ha hög affinitet då journalisten skriver sina påståenden som fakta och inte lämnar utrymme för egen tolkning. Att journalisten väljer att ta med citat från PRO-ordförande som menar att "många tar det som ett skämt" med förklaringen att de också måste handla mat, tolkas vara för att styrka sin egen tes. Artikeln saknar faktiska siffror på hur "många" som följer rekommendationerna och affiniteten i citaten kan och bör därmed ifrågasättas.

> Trots vädjan - äldre ändrar inte vanorna". Folkhälsomyndigheten vädjar till äldre att inte gå ut och handla mat. Men många i riskgruppen har inga planer på att ändra sina vanor enligt en undersökning.…Viljan att lyda Folkhälsomyndigheten är dock inte särskilt hög.…Vanligaste anledningen bland äldre 65–74 år att inte isolera sig är pga andra behöver deras hjälp. (Aftonbladet, 2020-03-21).

Enligt en undersökning utförd av Aftonbladet/Demoskop har det kommit fram till slutsatsen att "äldre ändrar inte vanorna". I artikeln framgår inte vilka åldrar som medverkat i undersökningen. Det finns i artikeln en förklaringsmodell till varför äldre 65-74 år valt att inte isolera sig. Vi problematiserar detta då riskgrupp avseende ålder enligt Folkhälsomyndigheten är från 70 år och äldre. Ordval som "viljan att lyda" och "vädjar till äldre" riskerar återigen att tillskriva målgruppen egenskaper som olydiga och egoistiska. Rubriken "trots vädjan - äldre ändrar inte vanorna" innebär att äldre ses som en homogen grupp, ingen följer rekommendationerna, och citatet har hög affinitet då det tolkas som sanning och ej ger utrymme för egen tolkning.

> … Mina föräldrar skulle aldrig drömma om att bli kränkta över att virus vill döda dem. Båda två accepterar att de är riskgrupp. Att gå ut i TV eller skriva krönikor och specifika ordval under tidernas värsta pandemi är så pinsamt att de bara kan skaka på huvudena. Det är som sagt över 70 år gamla. Gamlingar. Och det lever med det. Lev med det och stanna hemma....(Aftonbladet, 2020-03-22).

I denna text vill krönikören lyfta fram att de som känt sig kränkta över hur myndigheter och media pratat om människor över 70 år är pinsamma. Citaten tolkas som att krönikören vill frånta människor över 70 år rätten till en reaktion. Författarens uppmaning till "gamlingarna" är att leva med ordvalen och stanna hemma. Åsikterna är textförfattaren egna och kan inte ses som fakta eller allmän sanning.

4.2 Analys av den diskursiva praxisdimensionen

Genom att använda textdimensionen som hjälp för analys har vi synliggjort framställningar av personer 70 år och äldre i DN, SvD, Expressen samt Aftonbladet under tidsperioden 16-22 mars 2020 i och med CoVid-19 rekommendationerna. Dessa är skapandet av ett "vi och dom", personer över 70 år som en belastning för sjukvården samt en rad reaktioner, som sedan följts av motreaktioner vilket skapat en slags medial publik diskussion. Syftet med den diskursiva praxismetoden är att undersöka hur diskursordningen skildras i artiklar, ledare och krönikor samt om och hur de valda texterna påverkar den rådande diskursordningen (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). För att urskilja detta utgår vi från det textanalytiska verktyget interdiskursivitet som vi tidigare presenterat i metodavsnittet för att urskilja vilka befintliga diskurser och kategorier som texten grundar sig i.

I den presenterade forskningen synliggörs återkommande exempel på att äldre ofta framställs negativt i mediala sammanhang, eller inte alls. Målgruppen framställs i termer som: en belastning för samhället, inkompetenta och att befolkningen över 60 år ökar kraftigt beskrivs som en naturkatastrof för samhället (Wilińska & Cedersund, 2010). Enligt Edström (2018) präglas den mediala framställan av äldre av ålderistiska och stereotypa bilder och underrepresentationen av målgruppen i media riskerar bidra till en diskriminering vilken beskrivs som ålderism. Det synliggörs även positiva framställningar av de äldre; inom familj eller som arbetskraft då det fortsätter arbeta trots pensionsrätt ålder. I dessa fall är de inte en längre en belastning, utan beskrivs som en tillgång då de fortsätter att bidra till samhället (ibid.).

Marier och Revelli (2017) lyfter studier där äldre porträtterats i mer positiva termer som friska och sexuellt aktiva, men att denna framställan kan bidra till en polarisering då det inte enbart är dessa egenskaper som utgör en "bra äldre". Den mer dominerande diskursen i tidigare forskning präglas av beskrivningar som tillskriver de äldre som svaga, sköra och i behov av skydd och hjälp. Medias roll att producera och reproducera vår syn på ålder och åldrande diskuteras ifråga om att det sällan är de äldre själva som får komma till tals, då de ofta benämns ur ett "dom"-perspektiv. Detta blir en bidragande orsak till att det skapas ett "de" och "vi andra" och bland annat journalister tillskrivs ansvar för upprätthållandet av diskursen (Wilińska & Cedersund, 2010).

En problematisering är i vår analys dominerande avseende människor 70 år och äldre. Fokus ligger på skapandet av ett "vi och dom" där personer över 70 år blir "de andra" och beskrivs i termer som belastning, egoister och oförstående i fråga om att inte verka förstå allvaret. De äldre som främst får möjlighet att uttala sig är kända personer, och personer "ute på stan" som indirekt kan förstås som rekommendationsförbrytare. De äldre som får möjlighet att uttala sig och ges plats i form av exempelvis en krönika, får snabbt möta mothugg och tillskrivs som inkompetenta. Fokus ligger på uttalanden, oftast av kategorisk modalitet, från experter, professorer och andra personer som tillskrivs besitta mer kunskap och makt. Det leder till att uttalandena riskerar att tas för sanning. Att det inte inryms av ett utrymme för egen tolkning kan riskera att reproducera diskursen utan ifrågasättande (Winther Jorgenssen, & Phillips, 2000).

Det återges att äldre förväntas ta en diskussion med anhöriga huruvida de faktiskt vill ha intensivvårdshjälp om det skulle drabbas av viruset, vilket signalerar en hård diskursordning. Diskursordningen som synliggjorts i artiklar mellan 16–22 mars 2020 framställer personer 70 år och äldre som sköra, svaga, ställer till det för andra och är i behov av hjälp för att skyddas och förstå allvaret. Då merparten av de personer 70 år och äldre som får komma till tals och synliggörs i artiklarna är de som inte följer rekommendationerna, så bidrar det till att reproducera synen på målgruppen som oförstående, ansvarslösa och inkompetenta (Winther Jorgenssen & Phillips, 2000). Risken med att reproducera en diskurs är att den löper högre risk att befästas, och normaliseras. Normaliseras dessa typer av stereotypa framställningar utan kritisk analys och ifrågasättande riskerar det att skapa och upprätthålla en internaliserad ålderism som medför en åldersdiskriminering (Andersson, 2013).

En av artiklarna synliggjorde en mer positiv framställan av äldre ifråga om att pensionerade personer ombeds återgå i tjänst. Skribenten, som inte tillhör riskgruppen 70 plus, problematiserar hur framställan av riskgruppen 70 plus enbart verkar präglas av respekt då samhället behöver eller vill ha något från gruppen. Det är en av få texter under den vecka vi undersökt där vi urskiljer att skribenten också problematiserar användandet av "de äldre" som en homogen grupp och lyfter fram att om medelålders människor varit riskgrupp så hade de garanterat reagerat negativt över de stereotypfieringar och egenskaper de tillskrivits. Exemplet ovan är ett försök på att förändra en diskursordning, men majoriteten av uttalandena under denna vecka 16–22 mars 2020 möjliggjorde

inte en förändring i diskursordningen, och det alternativa diskurserna måste bli fler för att uppnå en diskursiv förändring (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

Då samma formuleringar återkommer ifråga om att de äldre måste lyda order, att de inte verkar förstå allvaret och måste låsas in alternativt få hjälp att förstå, samt att de tillskrivs som gnälliga om de lyfter att det känner sig obekväma med det yxiga språk som används, så ges lite plats för olika typer av diskurser vilket signalerar en hög interdiskursivitet. En hög interdiskursivitet medför ett upprätthållande och ett reproducerande av hur någon eller något framställs och alternativa diskurser riskerar att bli förbisedda (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). När textförfattarna använder uttalanden med hög affinitet lämnas lite utrymme för tolkning vilket riskerar att den fakta som presenteras tas för sanning. Artiklarna från det nedslag vi gjort blandas i huvudsak med redan vedertagna diskurser som att upprepade gånger framställa de äldre som en homogen grupp. Att inte synliggöra problematiska diskursordningar, kan i sin tur leda till ett upprätthållande av en social ordning som präglas av en diskurs med inslag av ålderism.

4.3 Analys av den sociala praxisdimensionen

Analysen av den sociala praxismetoden synliggör hur den sociala ordningen påverkas av den rådande diskursordningen. Analysen möjliggör en skildring av huruvida nuvarande maktförhållanden stärks eller försvagas i och med rådande diskursordning samt även i vilken form maktordningen ifrågasätts (Winther Jørgensen & Phillips, 2000).

De diskurser som synliggjorts i vår textanalys framställer personer 70 år och äldre främst i negativa bemärkelser och sammanhang. Ett av de största problemen beskrivs vara att de riskerar att bli en belastning för sjukvården och därmed för vårt välfärdssystem vilket härleder en påverkan på makronivå. Medier ses som en av de största informationskällorna för människor att inhämta kunskap (Strömbäck, 2014). Det innehåll media producerar påverkar människors känslor och tankar om olika händelser och fenomen, vilket innebär att media besitter makten att påverka på individnivå (ibid.). Då många av artiklarna om människor 70 år och äldre under den vecka vi undersökt innehöll negativa framställningar så riskerar det därmed att påverka befolkningens inställning till ålderkohorten både på mikro- och makronivå. De beskrivs dels riskera ta en plats för en yngre individ och att vara en belastning för sjukvården och därmed vårt samhälle. Uttalanden om att det riskerar att uppta intensivvårdsplatser som kunnat gå till en yngre signalerar en diskurs om att en yngre person är mer värd än en person som passerat 70-sträcket.

Strömbäck (2014) menar att det ofta är personer med makt som ges möjlighet att uttala sig i media, som exempelvis experter eller politiker. Det leder till att mindre grupper får svårt att framföra sina uppfattningar och ståndpunkter i diskussionen. Om media väljer att framställa personer över 70 år som en belastning för sjukvården och vårt samhälle, och detta uttalande stärks av en expert inom området, så förstärks trovärdigheten i texten. Det medför att populationens åsikter och attityder påverkas, vilket ytterligare är en anledning till att den sociala ordningen upprätthålls. Detta stämmer i

vår analys in på det faktum att textförfattarna ofta lyfter in citat av statsepidemiolog Anders Tegnell, vilka kan tas för fakta och obestridlig sanning då Tegnell är expert inom området. De flesta personer 70 år och uppåt som lyftes fram i Expressen var kända personer, vilket kan medföra en igenkänning eller ett ifrågasättande av beteendet hos läsaren. Kända personer tillskrivs mer makt än "oss vanliga" och kan därmed ses som mer trovärdiga (Strömbäck, 2014). Deras citat kan däremot inte tas för sanning då det är deras egen åsikt som lyfts fram och därmed inrymmer möjlighet för egen tolkning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I övriga tidningar var det inte heller vem som helst som hade möjlighet att uttala sig, utan merparten av artiklarna innehöll uttalanden från experter, professorer, psykolog, tidningarnas egna krönikörer eller ledare. När synligheten i media präglas av personer som redan har makt eller status i form av en yrkestitel som legitimerar uttalanden blir bilden av hur rekommendationerna egentligen följs väldigt ensidig, då "vanliga" människor får svårt att komma till tals. Att media väljer att lyfta fram personer i riskgruppen som de stöter på utomhus skapar inte en särskilt representativ bild då det ger en mer allmän sanning och faktabaserad bild av att intervjua lika många som sitter hemma isolerade och "sköter sig". Personer över 70 år ges förvisso viss möjlighet att uttala sig vilket tyder på att det finns möjligheter att förändra diskursordningen, men i och med att personer över 70 år inte är en homogen grupp leder det till att de citat från målgruppen som presenteras bör granskas och ifrågasättas och har svårt att benämnas som en allmängiltig sanning. Rådande diskursordningar i det fyra tidningar som undersökts signalerar att stärka den rådande sociala ordningen och maktordningen ifrågasätts inte nämnvärt.

5 Slutsatser och diskussion

I detta kapitel presenteras våra slutsatser där vi svarar på våra frågeställningar som vi resonerar kring med stöd av tidigare forskning och litteratur.

Syftet med studien var att undersöka om framställan av äldre i media, i samband med Covid-19 rekommendationerna, präglas av ålderism. Vi undersökte detta med kritisk diskursanalys och vi använde Faircloughs tredimensionella analysmodell för analys av vårt material, som bestod av artiklar från morgontidningarna Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet och kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen under tidsperioden 16–22 mars 2020.

5.1 Vilka diskurser går att urskilja om människor 70 år och äldre i media gällande CoVid-19-rekommendationerna?

Med hjälp av textdimensionen har vi undersökt språket och textens uppbyggnad, vem som får utrymme att uttrycka sig samt om uttalanden beskrivs som sanning eller lämnar utrymme för egen tolkning samt hur händelser kopplas till subjekt eller objekt. Genom den diskursiva praxismetoden har vi kunnat urskilja om texterna verkar använda en blandning av vedertagna diskurser som kan leda till ett bibehållande av den sociala ordningen eller om olika diskurser blandas på ett mångsidigt sätt vilket kan signalera förändringar i den sociala ordningen. Med hjälp av analysverktygen har vi konstaterat tre mer övergripande diskurser som vi valt att beskriva som tre teman. Den ena handlar om en diskurs som framställer ett “vi” och ett ”dom”, den andra beskriver personer över 70 år som en belastning för sjukvården och den tredje handlar om det vi valt att kalla som en publik medial diskussion där reaktioner och motreaktioner framställs och beskriver de äldre som antingen lydiga eller egoister.

I den första diskursen skapas ett “vi och dom”, vilket framställs återkommande i tidningsartiklarna som “skydda de äldre”, “de här med de äldre” och “vi måste på olika sätt hjälpa de”. Dessa uttryck bidrar till en homogenisering och människor 70 år och äldre riskerar att inte ses som kapabla att vara aktörer över sitt eget liv. Wilińska & Cedersund (2010) lyfter i sin forskning fram att “de äldre” beskrivs i termer av “dom och oss” och denna indelning framställer att gruppen verkar pratas om, och inte till. Deras resultat stämmer väl överens med det vi åskådliggjort i artiklarna.

En orsak till att åldersdiskriminering uppstår är skapandet av ett “vi” och “de andra”. “De andra” ses som en avvikande grupp och tillskrivs ha särskilda behov än oss andra i samhället (Jönsson och Harnett, 2015). Att människor 70 år och äldre upprepade gånger porträtteras som ett ”dom” i de artiklar vi undersökt anser vi är en tydlig markering för en åldersdiskriminering. Diskursordningen är återkommande vilket bidrar till en förstärkning av en andrafiering, och detta leder till att vi ser exempel på ålderism i vårat material. Det fanns dock ett fåtal artiklar där det påtalades att äldre pensionärer som tidigare jobbat inom vården nu behövdes som arbetskraft. Detta kan ses som en positiv framställan då de äldre tas som resursstarka och antas vara aktiva, vilket även framkommer i Wilińska och Cedersunds (2010) studie där de äldre i polska medier framställs med ord som “hjältar” när de fortsätter arbeta trots att det uppnått pensionsålder. Att de ses som resursstarka kan även förstås

som ett framgångsrikt åldrande, där bilden av åldrandet innefattar ett upprätthållande av god fysik och fortsatt socialt engagemang (Liang & Lou, 2012). De beskrivs bidra till samhället istället för att ses som en belastning (Wilińska och Cedersunds, 2010). Om det är dessa kriterier som ska uppnås för att vara en värdig samhällsmedborgare menar å andra sidan Andersson (2009) kan bli problematiskt för de äldre som inte kan leva upp till dessa krav som i sin tur bidrar till en polarisering.

I den andra diskursen, belastning för sjukvården, synliggörs att personer över 70 år ses som en belastning för sjukvården. Om de inte följer rekommendationerna riskerar de att bli sjuka vilket leder till att de att tar upp en plats som andra verkar behöva och/eller förtjäna mer. Vi hittar exempel i meningar som menar att de tar en risk om de är ute i samhället, en risk som kan belasta sjukvården tungt, att man hamnar i vården och ställer till det för andra, att man tar sjukvårdsplats för barn och unga, att sjukvården kommer bli tungt belastad när de äldre blir sjuka och att genom att följa rekommendationerna så belastar du inte vården. Är framställan av en grupp negativ kan medborgare ta denna framställan för sanning vilket leder till att gruppen ses som förtjänt eller oförtjänt av insatser (Marier och Revelli, 2017) Fördomar gällande äldre människor menar Andersson (2013) beror på uppfattningen av de äldres hälsa. Att vara 70 plus är inte lika med multisjuk, och om det finns fördomar om äldre som att de redan är skröpliga och sjuka som följd av kronologisk ålder så kan det ses som integrerade fördomar. Är fördomarna integrerade i samhället så reflekterar människor oftast inte över det utan det sker i affekt, konsekvensen för målgruppen blir i detta fall att de stereotypifieras (ibid.).

I den tredje diskursen, lydiga eller egoister, synliggörs reaktioner och motreaktioner av rekommendationerna, som enligt vårt material verkar präglas av en misstro för huruvida personer över 70 år verkligen följer rekommendationerna. De människor över 70 år som får komma till tals i tidningarna framställs som att vägra dra ner på tempot trots corona, att de hörde på TV att de tillhörde en riskgrupp, att de inte är ett dugg oroliga eller rädda, att man inte ska grubbla över det man inte kan påverka samt dör jag så dör jag. Att de ges möjlighet att uttala sig och inte helt förbises bidrar till nya typer av artikuleringar som i sin tur kan leda till en förändring i diskursordningen (Wilińska & Cedersund, 2010; Winther Jørgensen & Philipps, 2000).

Det fanns exempel på röster som talade emot misstron till människor 70 år och äldre. Att de framställs som att de naturligtvis ska lyssna på alla rekommendationer, att om du är 87 år blir dessa månader en god del av ditt liv, att de på kort tid stämplades som uråldriga samt ett försvar för målgruppen där det framställdes en önskan om att tilltala de äldre med vederbörlig respekt. Dessa framställningar var dock betydligt mindre i omfång. Då media besitter makten att avgöra vem som ska höras och synas, så besitter de även makten av hur samhället tolkar huruvida människor över 70 år följer rekommendationerna eller inte, samt vilken diskurs som (re-)produceras (Strömbäck, 2014). Innehållet i artiklarna hade bidragit till en mer nyanserad bild om man inkluderat fler röster från de personer över 70 år som inte är kända personer och inte var ute på stan. Vi problematiserar framställningen i den artikel där de uttryckligen varit ute vid Fridhemsplan för att leta upp människor

över 70 år som "fortfarande rör sig ute i samhället", och kopplar samman med den undersökning som utfördes av Sifo, veckan *innan* rekommendationerna trädde i kraft den 16 mars 2020. När den övergripande bilden av grupper i samhället är negativ så kan detta bidra till att samhällsmedborgarna ser den presenterade bilden som allmängiltig sanning, vilket kan leda till konsekvenser i form av att gruppen ses som förtjänta eller oförtjänta av utav olika samhällsinsatser (Marier & Revelli, 2017). Sanecka (2014) lyfter fram vikten av att tillgodogöra sig äldre människors perspektiv på händelser för en ökad social inkludering.

5.2 Finns det typiska karaktärsdrag som tillskrivs målgruppen i media?

Med hjälp av textdimensionen synliggörs ett flertal egenskaper som tillskrivs målgruppen. Exempel på dessa är: sköra, svaga, dumma, egoistiska, ansvarslösa, trotsiga, lydiga och gamlingar. Synen på personer över 70 år präglas även av uttalanden som: kända 40-talisteras hybris, står först i kö att riva ner hela systemet, har svårt att lyda order och att de beter sig lite som tonåringar. Merparten av dessa uttalanden återfanns i Expressen och Aftonbladet, där vi upplever diskursen som hårdare. Enligt Strömbäck (2014) så har forskning påvisat att det material som innehåller en typ av konflikt värderas högre av media. Att dessa uttalanden återfinns hos just de två kvällstidningar som också säljs som lösnummer, kan tolkas som ett sätt att väcka medborgarnas intresse. Hur en nyhet eller åsikt behandlas i kvällspress respektive dagspress tenderar att skilja sig åt (Palmer, 2002). Dagspress har i större omfattning med material och bakgrundsinformation där de lyfter fram olika reaktioner angående händelser medan kvällspress tenderar att ha med nyheter som innehåller konflikter, och ger inte lika stort utrymme till att ta med olika reaktioner (ibid.). I och med att CoVid-19 är en pandemi och påverkar alla i samhället väcks ett större behov av att inhämta information, vilket leder till en större medial påverkan (Strömbäck, 2014).

Då ett flertal artiklar i ovan nämnda tidningar följde liknande diskursordningar och använder sig av påståenden som inbegrips av en kategorisk modalitet, så riskerar uttalandena att tolkas för sanning (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Konsekvensen blir att människor över 70 år tillskrivs egenskaper och beteenden som riskerar att antas som representativa för hela målgruppen. Liang och Luo (2012) problematiserar diskurser som fokuserar på enbart likheter hos en grupp och förespråkar en diskurs av ett harmoniskt åldrande som snarare ser till skillnader inom gruppen som ett sätt att erkänna utmaningar och även möjligheter som ett åldrande bär med sig.

Att kategorisera menar Andersson (2009) ibland rentav är nödvändigt. Eftersom Folkhälsomyndigheten tillskrivit människor 70 år och äldre som en riskgrupp, så har gruppen blivit kategoriserad vilket kan underlätta för att nå ut med direkt information (Strömbäck, 2014). Däremot bör försiktighet tas gällande förenklingar avseende en kategorisering då det riskerar att härleda ett alltför snävt tänk om de människor som befinner sig inom kategorin, då de kan ses som avvikande eller rent av sämre än andra samt bidra till att personerna inom gruppen blir mer mottagliga för självhat (Andersson, 2009; Liang & Luo, 2012).

5.3 På vilket sätt kan rådande diskurs ha inverkan på det sociala arbetet med äldre?

Att inte lyfta och synliggöra internaliserade fördomar riskerar att framställa de äldre som en homogen grupp som tillskrivs karaktäristiska egenskaper (Andersson, 2013). I det sociala arbetet med äldre skulle det innebära att undergräva äldre människors rätt till självbestämmande, jämlikhet samt ett aktivt deltagande i samhället. Konsekvensen är även att ingen hänsyn skulle tas till lagen om att utveckla grupper och människors egen resurs (SoL, SFS 2001:453, kap. 1, 1§). Alla människor har behov eller egenskaper som är individuella och med ett stereotypt framställande riskerar dessa behov att förbises. Människor som arbetar inom socialt arbete med äldre riskerar att normalisera de internaliserade fördomarna om äldre, vilket riskerar att påverka ett jämlikt bemötande samt jämlika insatser (www.gp.se, 2020). Genom att normalisera och sammankoppla att högre ålder är likställt med ett behov av vård och av omsorg så kan utfallet bli att sociala insatser blir fördelade baserat på vilken ålder en tillhör enligt författarna Hydén & Taghhizadeh Larsson (SOU 2015:03). “De äldre” med exempelvis nedsatt funktionsförmåga får därmed acceptera det faktum att leva sitt liv mer begränsat då begränsningen anses höra åldern till. Med detta uppstår risken att en låg ambitionsnivå blir legitimerad i form av det ansvar som välfärdssystemet har samt vad olika stödinsatser bör ge för påverkan i de äldre människornas liv (ibid.). Ett normalt åldrande av kroppen bör inte förbises och fokus bör ligga på gruppens skillnader snarare än likheter för att erkänna utmaningar och även välkomna de möjligheter som kommer med en stigande ålder (Liang & Luo, 2012).

Då FN slagit larm om åldersdiskriminering som ett världsproblem och att den stereotypifiering och diskriminering som sker gällande de rekommendationer som utfärdades till människor över 70 år, i och med pandemin CoVid-19, så visar detta att det inte enbart är viktigt att synliggöra och ifrågasätta dessa diskurser inom en svensk kontext. Det gäller att alla görs uppmärksamma på vilka konsekvenser diskurser präglade av ålderism kan medföra. För varje enskild individ, för vårt samhälle och för hela världen.

6 Diskussion

För att förstå vikten med denna studie skulle vi vilja illustrera med ett exempel: Skulle meningen “de äldre måste låsas in”, bytas ut mot “invandrarna måste låsas in”. Hur hade reaktionerna sett ut då?

Vi tycker oss se en åldersarkivering, med detta begrepp menar vi att vissa ålderskohorter blir förpassade till ett “arkiv”, vilket i vår studie avser människor 70 år och äldre. Vissa av dem gallras ut som extra sköra och bräckliga och de bör därmed fundera på om de ska få intensivvård eller om de bör tänka “på ett annat sätt”. De övriga som är kvar i “arkivet” får inte föra sin egen talan utan de plockas fram igen när det gynnar samhället och på något vis kan bidra till samhällsekonomin eller främja den politiska agendan. På detta vis tycker vi att det sett ut även i den tidigare ovannämnda forskningen då det presenteras diskussioner om äldre i media som antingen beskriver äldre som ett problem eller besvär för samhället. De diskuteras som ett “vi” om “dom” ett tag, sen tystnar diskussionen, tills nästa gång då de framställs som förvånansvärt friska och starka *trots* sin ålder. Det pratas om och inte med de berörda människorna, vilket innebär en social exkludering där en stor del av målgruppen inte får vara aktörer i sitt eget liv.

Det finns tillfällen där en kategorisering kan ses som nödvändig, framförallt när man vill nå ut med information till en viss målgrupp, men att det då är särskilt viktigt att vara vaksam på förenklingar (Andersson, 2009). Att vi befinner oss i en pandemi där äldre är överrepresenterade i antal dödsfall menar vi är ett tydligt exempel på kategorisering som nödvändig för att nå ut med information. I artikeln “Involvera experter på åldrande för att skydda äldre från CoVid-19" (www.lakartidningen.se, 2020) framgår att CoVid-19 är en sjukdom som särskilt drabbar äldre personer och forskare menar att prioriteringen av att “skydda de sköra äldre” välkomnas, där de särskilt belyser diskussionen om hur smittan kunnat ta sig in på äldreboenden. Uttalandet “skydda de sköra äldre” blir i detta fall legitimerat då det beskriver en grupp som har begränsade möjligheter att skydda sig själv på äldreboendet (ibid.). De äldre personer som är friska beskrivs dock kunna skydda sig själva, vilket vi menar är exempel på vikten att vara vaksam av förenklingar vid en kategorisering. Uttalandet ”skydda de äldre” blir därför en förenkling, där äldre blir en homogen grupp (Andersson, 2009).

Det är viktigt att lyfta det vi uppmärksammat i vår studie även om studien är ett nedslag under en veckas tidsperiod. Trots att vissa uttalanden i citaten inte kan ses ha hög modalitet och tas som sanning så innebär det inte att kända människor eller människor med stort inflytande inte kan antas påverka allmänhetens uppfattning. I vårt nedslag synliggörs en ålderism som legitimerats då uttalandena ofta citerats direkt från statsepidemiolog Anders Tegnell från Folkhälsomyndigheten, samt att regeringen gett sitt stöd att följa myndighetens rekommendationer. Forskare menar att den ålderism som relateras till pandemin måste motverkas och att den information myndigheter går ut med fördelaktigt bör samordnas med de äldres möjligheter att inhämta information. (www.lakartidningen.se, 2020). Att vara drabbad av en pandemi kan förståeligt innebära att människor uttrycker sig oaktsamt på grund av en stressande situation men diskurser vi urskilt i vårt

material har producerat och reproducerat en stereotyp framställan av äldre. Tilliten till målgruppen människor 70 år och äldre tolkas som svag i materialet och detta kan innebära konsekvenser även i det sociala arbetet och riskerar att underminera människor över 70 års rätt till självbestämmande. Det riskerar även att "de äldre" själva ser sig som resurssvaga och bräckliga och den stereotypa föreställningen riskerar att befästas om detta inte synliggörs. Vi har under studiens gång uppmärksammat att det skrivs och pratas väldigt lite om övriga riskgrupper i och med CoVid-19. Människor 70 plus har ensamma blivit representerade som riskgrupp i medierna, detta anser vi beror på att du kan se om en människa är äldre och rör sig ute i samhället men inte om någon exempelvis har högt blodtryck eller diabetes.

7 Begränsningar och förslag till vidare forskning

Vår studie behandlar diskursen i tidningarna under en vecka vilket medför att diskursen således kan ha sett annorlunda ut innan och efter denna period. Det hade varit av intresse att undersöka den pågående diskursen under en längre tidsperiod med material från fler och andra mediala plattformar, men vi anser att vi fick ett väldigt stort material att arbeta med och att vi uppnådde en mättnad angående syftet med vår studie. Att uppnå fullständig mättnad skulle innebära att ytterligare material inte skulle påverka vårat slutresultat, vilket är något vi inte kan påstå då ytterligare forskning på ett större material hade kunnat möjliggöra en förändrad bild (Aspers, 2011). Vi anser däremot att allt material från det fyra tidningar vi undersökt under tidsperioden 16–22 mars 2020 innehöll en diskursordning som inte hade möjliggjort en annan utgång än det slutresultat vi presenterat givet det teoretiska ramverk vi använt för analys.

Förslag till vidare forskning är en tillitsforskning då stark tillit traditionellt råder i Sverige enligt tillitsforskare som Lars Trägårdh (2009). Det hade varit intressant att undersöka vad som händer med den starka tilliten när människor utsätts för en global och långvarig kris. Det hade även varit spännande att studera hur de äldre framställts i andra länder i och med rekommendationerna, samt om det finns tydliga skillnader i den mediala framställningen av äldre kopplat till kön.

Referenslista

Andersson, J., Ekstam, L. & Nilsson, G. (2017). *Stereotyp bild av äldre kan ge fel insatser mot ensamhet*. Göteborgs- Posten. Hämtad den 30 april 2020, från: https://www.gp.se/debatt/stereotyp-bild-av-%C3%A4ldre-kan-ge-fel-insatser-mot-ensamhet-1.4613948

Andersson, L. (2009). Måste vi utplåna den fjärde åldern. I H. Jönson (Red.), *Åldrande, åldersordning, ålderism* (s. 210-221). Norrköping: Nationella institutet för forskning om äldre och åldrande, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

Andersson, L. (2013). Ålderism. I L. Andersson (Red.), *Socialgerontologi* (s. 329–363). (2.uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Aspers, Patrik. (2011) *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber.

Bergström, G. & Boréus, K. (2018). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I A. Boréus, K. & Bergström, G. (red.) (2018). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. (s. 17-45)* (4 uppl). Lund: Studentlitteratur.

Boréus, K. & Kohl, S.(2018). Innehållsanalys. I A. Boréus, K. & Bergström, G. (red.) (2018) *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. (s. 49-89)* (4 uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder.* Malmö: Liber

Edström, M. (2017). Äldre osynliga i mediernas värld. Hämtad den 27 maj 2020, från: https://www.tidningenaldreomsorg.se/5-2017/aldre-osynliga-i-mediernas-varld

Edström, M. (2018). Visibility patterns in the social media buzz: a study of the representation of gender and age over three decades. *Feminisit Media studies, 18*(1), 77-93. doi:10.1080/14680777.2018.1409989

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Du som är 70 år eller äldre - begränsa dina nära kontakter*. Hämtad den 16 mars 2020, från: https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/rad-och-information-till-riskgrupper/information-till-aldre

Folkhälsomyndigheten. (2020). *Spridningen av covid-19 är en pandemi*. Hämtad den 16 mars 2020, från: https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/mars/spridningen-av-covid-19-ar-en-pandemi/

Fragtiglioni, L., Skoog, I., Kiivipelto, M., Berglund, J., Gustafsson, C., Heikkilä, K., Jönsson, L., Krekula, C., Loutfy, A., Rosendahl, E., Schön, P., Larsson, A., Thorslund, M., Östlund, B., Cederholm, T., Dahlin-Ivanoff, S., Eriksdotter, M., W Ekdahl, A., Gustafson, Y., Ingelsson, M., Iwarsson, M., Nordberg, A., Nordström, P., Nyberg, L., Pedersen, N., Wimo, A., Winblad, B., Winblad, U. & Zetterberg, H. (2020, 16 april). 30 forskare inom äldreområdet: Involvera experter på åldrande för att skydda äldre mot covid-19. *Läkartidningen.* Hämtad från: https://lakartidningen.se/opinion/debatt/2020/04/involvera-experter-pa-aldrande-for-att-skydda-aldre-mot-covid-19/

Johansson, B. (1994). *Att studera massmediernas innehåll: En genomgång av innehållsstudier inom svensk forskning om journalistik, medier & kommunikation.* Göteborg: Univ.

Jönson, H. & Harnett, T. (2015). *Socialt arbete med äldre.* Stockholm: Natur och kultur.

Kantar Sifo. (2019.). *Orvesto Konsument 2019 helår.* (Orvesto Konsuments Räckviddsrapporter 2019:Helår.). Stockholm: TNS Sifo. Hämtad från: https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2019_helar.pdf

Krisinformation. (2020). *Första bekräftade fallet av coronavirus i Sverige*. Hämtad den 16 mars 2020 från: https://www.krisinformation.se/nyheter/2020/januari/forsta-bekraftade-fallet-av-coronavirus-i-sverige

Liang, J., & Luo, B. (2012). Toward a discourse shift in social gerontology: From successful aging to harmonious aging. *Journal of aging studies, 26*(3), 327-334. Doi: 10.1016/j.jaging.2012.03.001

Marier, P., & Revelli, M. (2017). Compassionate Canadians and conflictual Americans? Portrayals of ageism in liberal and conservative media. *Ageing & Society*, *37*(8), 1632–1653. https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.1017/S0144686X16000544

Nilsson, M. (2008). *Våra äldre. Om konstruktioner av äldre i offentligheten.* Avhandling, Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier. Från https://www.researchgate.net/profile/Magnus_Nilsson10/publication/277790939_Vara_aldre_Om_konstruktioner_av_aldre_i_offentligheten/links/55ffeb6708aeba1d9f841827/Vara-aeldre-Om-konstruktioner-av-aeldre-i-offentligheten.pdf?origin=publication_detail

Nilsson, M. & Jönsson, H. (2009). Äldre i massmedierna – osynliga eller förknippade med problem. I H. Jönsson (Red.), *Åldrande, åldersordning, ålderism* (s. 96-104). Norrköping: Nationella institutet för forskning om äldre och åldrande, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

Närvänen, A-L. (2009). Ålder, livslopp, åldersordning. I H. Jönson (Red.), *Åldrande, åldersordning, ålderism* (s. 18–29). Norrköping: Nationella institutet för forskning om äldre och åldrande, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

Palmer, J. (2002). News production - News values. I A. Briggs och P. Cobley (Red.), *The media : An introduction.* (s. 427-443). (2 uppl.) Harlow: Longman

Sanecka, A. (2014). Social Barriers to Effective Communication in Old Age. *Journal of Education, Culture & Society*, *2*, 144–153. https://doi-org.esh.idm.oclc.org/10.15503/jecs20142.144.153

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Hämtad den 28 april 2020 från: lagen.nu, https://lagen.nu/2001:453

SOU 2015:03. *Vem är den äldre? Äldrebilder i ett åldrande Sverige.* Hämtad från: http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/10/Rapport-Vem-är-den-äldre_Webb.pdf

Strömbäck, J. (2014). Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation. Lund: Studentlitteratur.

Statistiska centralbyrån. *Sveriges Befolkningspyramid.* Hämtad den 23 april 2020 från:

https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/sveriges-befolkningspyramid/.

Svensson, P. (2019). *Diskursanalys.* Lund: Studentlitteratur.

Trägårdh, L. (2009) Inledning. I A. Trägårdh, L. (Red.), *Tillit i det moderna Sverige: Den dumme svensken och andra mysterier*. (s. 9-18). (1 uppl.). Stockholm: SNS Förlag.

United Nations. *Policy Brief Covid19 and older persons*. Hämtad den 23 april 2020, från: https://www.un.org/development/desa/ageing/wp-content/uploads/sites/24/2020/04/POLICY-BRIEF-ON-COVID19-AND-OLDER-PERSONS.pdf

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed.* Hämtad den 27 april 2020 från:

https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistiska-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wilińska, M. & Cedersund, E. (2010.). "Classic ageism" or "brutal economy"? Old age and older people in the Polish media. *Journal of ageing studies, 24*(4), 335-343. doi:10.1016/j.jaging.2010.07.003

Winther Jorgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod.* Lund: Studentlitteratur.

World Health Organisation. *Ageing and health.* Hämtad den 23 april 2020 från:https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health

Bilagor

Tidningsartiklar presenterade i ordning utifrån vår textanalys

Vissa av artiklarna återkommer i vår analys och därför har vi valt att presentera dem igen. Det är inte presenterade i alfabetisk ordning, utan vi valde att presentera dem i ordning avhängt vår textanalysordning. Detta för att underlätta för läsaren.

Bengtsson, J., Karlsson, P. & Nordh Christina. (2020, 17 mars). Stanna hemma. *Aftonbladet.*

Hämtad från databasen PressReader.

Falkirk, J. & Eriksson, H. (2020, 17 mars). Nya strategin: Se till att alla inte blir sjuka på samma gång. *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Stenberg, E. (2020, 17 mars). Ewa Stenberg: Därför är Sverige senare med besluten än andra länder. *Dagens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Nordh, Christina. (2020, 18 mars). Det kan kosta liv att stänga skolorna. *Aftonbladet.*

Hämtad från databasen PressReader.

Björklund, M. (2020, 18 mars). Stängda skolor döms ut som ett pr-trick i Japan. *Dagens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Mårtensson, M. (2020, 19 mars). "Många saknar ett kontaktnät". *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Eriksson, H. (2020, 19 mars). Statsepidemiologen: De behöver fysiskt isoleras. *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Canoilas, V. (2020, 19 mars). Anders Tegnell: De äldre måste isoleras. *agens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Strömberg, M. (2020, 18 mars) . Sjukhus kan tvingas neka patienter vård. *Expressen*. Hämtad från e.tidning.expressen.se (e-expressen).

Eriksson, H. (2020, 19 mars). Statsepidemiologen: De behöver fysiskt isoleras. *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Canoilas, V. (2020, 19 mars). Anders Tegnell: De äldre måste isoleras. *Dagens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Norrgrann, K. (2020, 20 mars). "Jag är orolig för min man". *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Lundin, A-K. (2020, 20 mars). Även gummor och gubbar måste ta sitt samhällsansvar. *Dagens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Nyström, M. (2020, 18 mars). Amelia Adamo om att vara i riskgrupp: "jag är inte rädd av mig". *Expressen.* Hämtad från e.tidning.expressen.se (e-expressen).

Eriksson, H., & Falkirk, J. (2020, 18 mars). "Yngre personer med mindre erfarenhet kanske oroar sig mer". *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Thunberg, K. (2020, 18 mars). Karin Thunberg: På sju sekunder blev jag stämplad som uråldrig. *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Hedvall, B. (2020, 18 mars). En månad kan vara hela livet. Barbro Hedvall: Därför vill vi över 70 inte stanna inne. *Dagens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Treijs, E. (2020, 19 mars). Unikt när världen pausar för de svaga. *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Ludvigsson, M (2020, 20 mars). Glenn Close borde inte få gå ut. *Svenska Dagbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Röstlund, L. (2020, 21 mars). Före detta statsepidemiologen: Bara vaccin kan stoppa smittan. *Dagens Nyheter.* Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Eriksson, E. (2020, 22 mars). "Hela ekonomin hotas - håll er hemma, äldre". *Expressen.* Hämtad från e.tidning.expressen.se. (e-expressen).

Brander, M. (2020, 22 mars) Elfsberg troligen sjuk i corona - isolerar sig själv. *Expressen.* Hämtad från e.tidning.expressen.se (e-expressen).

Pozar, I. (2020, 16 mars). Gamlingarna måste skärpa till sig om coronaviruset. *Expressen.* Hämtad från e.tidning.expressen.se (e-expressen).

Eriksson, H., & Falkirk, J. (2020, 18 mars). "Yngre personer med mindre erfarenhet kanske oroar sig mer". *Svenska Dagbladet*. Hämtad från databasen PressReader.

Helmerson, E. (2020, 19 mars). Corona struntar i de kända 40-talisternas hybris. *Dagens Nyheter*. Hämtad från dagens.dn.se (e-dn).

Frändèn, J. (2020, 20 mars). 40-talisterna kan inte alltid lösa allt. *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Pozar, I. (2020, 20 mars) Det enda det kan kallas för är direkt respektlös*t. Expressen.* Hämtad från e.tidning.expressen.se (e-expressen).

Berg, R. (2020, 20 mars). Ryter till mot 40-talisterna. *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Nygren, S. (2020, 20 mars). Seniorer vägrar stanna hemma. *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Ekroth, B. (2020, 21 mars). Trots vädjan- äldre ändrar inte vanorna. *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.

Larsson, M. (2020, 22 mars). Avståndet till mina föräldrar är hemskt. *Aftonbladet.* Hämtad från databasen PressReader.